

Programma natuurontwikkeling 2021-2025

(waarin opgenomen: Natuurbeheerplan 2021
in de zin van artikel 1.3 SVNL 2016-2021)

Vast te stellen door Provinciale Staten
van Noord-Holland op 9/16 november 2020

PROGRAMMA
GROEN

INHOUD

3 | 1 Inleiding

- 3 1.1 Doel van het PNO
- 4 1.2 Biodiversiteit in Noord-Holland
- 5 1.3 Vitaal landelijk gebied
- 5 1.4 Leeswijzer

6 | 2 Natuurgebieden en Natuurverbindingen: Het Natuurnetwerk Nederland

- 6 2.1 Doelen
- 7 2.2 Wettelijke borging
- 7 2.3 Versnelling realisatie NNN
 - 7 (1) Regiebureau NNN
 - 8 (2) Optimalisatie van grenzen
 - 8 (3) Volledige schadeloosstelling
 - 9 (4) Gebiedsgerichte planvorming
- 11 2.4 Beheer
- 12 2.5 Voorbeeldprojecten
 - 12 Maai-regime
 - 12 Groene Oase

13 | 3 Overzicht van alle projecten

- 14 Gerealiseerde en beëindigde projecten
- 16 Regio Kop van Noord-Holland
- 16 Regio Alkmaar en omgeving
- 16 Regio West-Friesland
- 17 Regio Zuid-Kennemerland
- 18 Regio Zaanstreek-Waterland
- 18 Regio Noord-Holland Zuid
- 19 Stadsregio Amsterdam
- 20 Regio Gooi en Vechtstreek
- 22 Natuurcompensatie
- 23 Provinciale subsidieregelingen groenprojecten
- 24 Overige processen en projecten

25 | 4 Beheer

- 25 4.1 Visie op beheer
- 25 4.2 Subsidiering van het natuur- en landschapsbeheer
- 26 4.3 Certificering en goede gesprek
- 26 4.4 Natuurbeheerplan
 - 27 Beheer van het Natuurnetwerk Nederland
 - 28 Beheer van landschapselementen
 - 28 Beheer buiten het Natuurnetwerk Nederland:
 - 29 agrarisch natuur- en landschapsbeheer
 - 29 Beschrijving van leefgebieden
 - 33 4.5 Beoordeling gebiedsaanvragen van agrarische collectieven
 - 33 4.6 Beheer door recreatieschappen

34 | 5 Financien

- 34 5.1 Inleiding
- 34 5.2 Programma's en projecten: lasten
 - 35 5.2.1 Programma's en projecten per regio
 - 37 5.2.2 Provinciale subsidieregelingen en groenprojecten
 - 37 5.2.3 Overige processen en projecten
 - 37 5.2.4 Totaaloverzicht lasten programma's en projecten
- 39 5.3 Programma's en projecten: dekking
- 40 5.4 Beheer: lasten
- 42 5.5 Beheer: lasten

43 | 6 Kaarten

INLEIDING

1.1 DOEL VAN HET PNO

Dit Programma Natuurontwikkeling (PNO) beschrijft de ambities en doelstellingen van het natuurbeleid zoals verwoord in het coalitieakkoord en de Omgevingsvisie NH2050. Wetgeving, doelstellingen, en concrete projecten zijn samengevat in één handzame rapportage. Het PNO brengt de samenhang tussen verwerving, inrichting en beheer van natuur tot uitdrukking, inclusief een overzicht van de instrumenten die erbij worden ingezet. Het PNO geeft tevens inzicht in de fysieke projecten die de provincie uitvoert voor herstel en versterking van de biodiversiteit. Het PNO wordt jaarlijks geactualiseerd en ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.

Het PNO verschijnt jaarlijks en is een compacte beschrijving van één van de kerntaken van de provincie: het behoud en versterken van de natuur. Herstellen en versterken van de biodiversiteit is hierbij de centrale opgave. Een belangrijk onderdeel hierin is de aanleg van een samenhangend natuurnetwerk waarmee het oppervlakte natuur wordt vergroot en natuurgebieden met elkaar verbonden worden. De ambitie is om in 2027 dit netwerk te hebben afgerond. Het oppervlakte natuurgebied is dan met 5.600 ha toegenomen.

In hoofdstuk 3 zijn de projecten opgenomen die vallen binnen dat Natuurnetwerk Nederland (NNN afgekort, vroeger Ecologische Hoofdstructuur geheten, de Groene Uitweg (het programma om het landschap van de Vechtstreek te verbeteren) en het Nationaal Groenfonds (landelijke financieringsinstelling).

Daarnaast bevat het PNO het Natuurbeheerplan 2021 dat jaarlijks na inspraak door de provincie wordt vastgesteld¹⁾. Wanneer de tekst van dit Programma Natuurontwikkeling over 'Natuurbeheerplan' spreekt, wordt hier op gedoeld. Het Natuurbeheerplan 2021 heeft van 28 mei tot en met 8 juli 2020 ter

¹⁾ Dit is vastgelegd in artikel 1.3 van de Uitvoeringsregeling Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland 2016-2021 (SVNL 2016-2021). Daarin staat dat Provinciale Staten een Natuurbeheerplan vaststellen. De kaarten 'beheertypenkaart', 'ambitiekaart' en 'vaarlandtoeslagkaart' en paragraaf 4.5 met tabel 4 vormen samen het Natuurbeheerplan.

inzage gelegen. Gedurende deze periode had een ieder de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerp. Dit is geregeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Elke ingediende zienswijze is bekeken en beantwoord namens Gedeputeerde Staten in de nota van beantwoording. De zienswijzen kunnen door Provinciale Staten worden betrokken bij de besluitvorming. Kijk voor meer informatie op deze [LINK](#).

2020 is het laatste jaar waarin het programma in deze vorm verschijnt. In 2021 wordt het PNO aangescherpt tot 'uitvoeringsplan NNN'. Dit plan bevat uitgangspunten en ambities, zicht op planning, realisatie en kosten en prognoses op de voltooiing van het NNN. Met het uitvoeringsplan vindt jaarlijkse verantwoording over de voortgang plaats. De beschrijving van de overige beleidsinstrumenten zal al vanaf dit jaar onderdeel zijn van het Masterplan biodiversiteit.

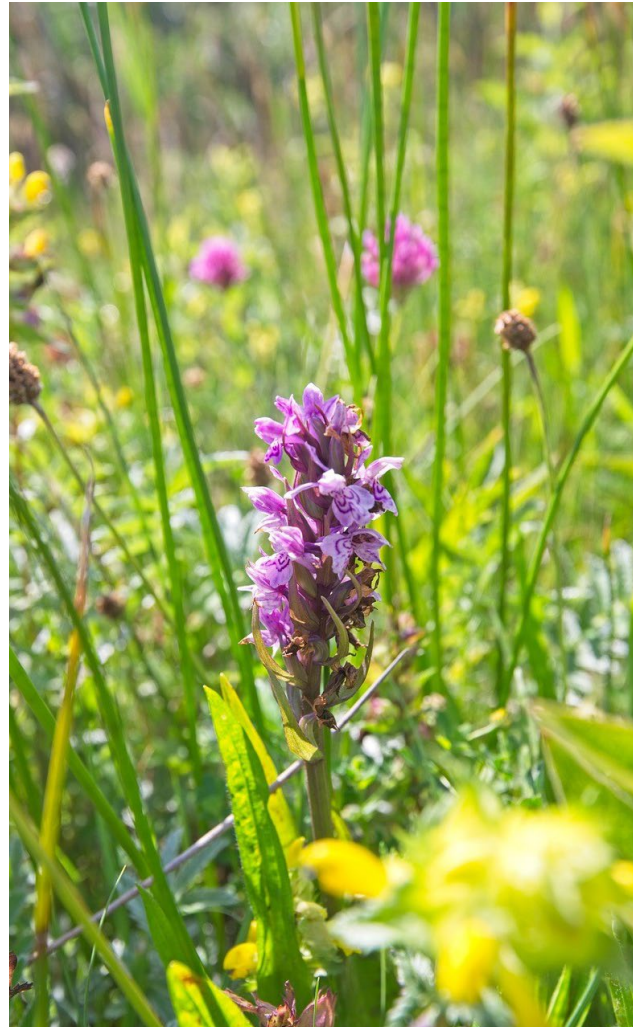
1.2 BIODIVERSITEIT IN NOORD-HOLLAND

De Noord-Hollandse natuur en landschappen zijn van internationale betekenis. In onze provincie liggen maar liefst [negentien](#) Europees beschermde natuurgebieden (Natura 2000) en vier [werelderfgoederen](#). Het biedt een grote diversiteit aan natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, Waddenzee en het IJsselmeer. Deze landschappen en natuurgebieden herbergen een grote diversiteit aan planten en dieren (biodiversiteit). Bewoners, organisaties en de overheid spannen zich in om de waarden van deze gebieden veilig te stellen en te vergroten, en dat al meer dan een eeuw lang.

Verschillende (inter)nationale studies²⁾ laten zien dat op alle niveaus gewerkt moet worden aan het herstellen en versterken van de biodiversiteit. Het gaat om meer dan alleen het behoud van planten, dieren en ecosystemen. De achteruitgang van de biodiversiteit heeft zowel gevolgen voor de gezondheid en het welzijn van mensen als onze voedselvoorziening. Investeren in herstel en versterking van de biodiversiteit draagt ook bij aan het aanpassen aan klimaatverandering, een betere waterkwaliteit, vruchtbare bodems voor de agrarische sector en een betere gezondheid en welzijn van mensen.

Investeren in de natuur heeft resultaat. De sterke achteruitgang van de biodiversiteit is in de Nederlandse natuurgebieden inmiddels enigszins gekeerd.³⁾ Kwetsbare soorten en natuur buiten de natuurgebieden vergen echter wel herstel en versterking zoals het landelijke rapport '[Balans van de Leefomgeving](#)' uit 2018 laat zien.

Ook de provincie onderkent het belang van biodiversiteitsherstel. Het is een van de zeven kernopgaven in de Omgevingsvisie NH2050 en een belangrijke ambitie in ons coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!'. Dat uit zich onder meer in het voorstellen voor de afronding van het Natuurnetwerk Nederland. En in de aanpak Groen Kapitaal en programma Betrekken bij Groen (groene vrijwilligers) buiten dat netwerk. Deze ambities komen ook terug in het masterplan biodiversiteit.

2) Bijvoorbeeld:

- Ipbes. 2019. The global assessment report on biodiversity and ecosystem services.
- R. Pouwels en R. Henkens. 2020, Naar een hoger doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijn van Nederland. WUR-rapport 2989.
- Het Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES, een samenwerking van onderzoekers, maatschappelijke organisaties en beleidsmakers uit 132 landen).

3) Zie het rapport Biodiversiteit in Noord Holland 2019 https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Land_en_tuinbouw_visserij/Projecten/Opgave_Vitaal_Landelijk_Gebied/Biodiversiteit/Downloads/Biodiversiteit_in_Noord_Holland_2019

1.3 VITAAL LANDELIJK GEBIED

Waar het PNO inzoomt op de natuur, beschrijven coalitieakkoord en de Omgevingsvisie NH2050 de uitdagingen voor het landelijk gebied meer in samenhang. Een vitaal landelijk gebied beoogt het herstellen en versterken van de biodiversiteit, verbeteren van de waterkwaliteit, tegengaan van bodemdaling, ruimte voor klimaatadaptatie en het ontwikkelen van een duurzame agri-foodsector. Natuur-inclusiviteit in de ruimtelijke ontwikkelingen is daarbij een uitgangspunt. Dit leidt het komende jaar tot het opstellen van drie visies rond biodiversiteit, voedsel en recreatie en toerisme.

De uitwerking van die doelen en kansrijke functie-combinaties kunnen per regio en gebied verschillen. Dat vraagt maatwerk. Veel provinciale ambities en opgaven hebben daarom een regio-specifieke aanpak. Met die regionale aanpak zoeken we zinvolle coalities en maken we bij de uitvoering van de projecten in dit PNO 'werk met werk'.

Dit doen we in nauwe samenwerking met onze gebiedspartners, zoals de bewoners en bedrijven, natuurorganisaties en andere overheden. In de komende periode gaan we dan ook meer inzetten op zelf realisatie en onze gebiedspartners daar waar mogelijk hierbij ondersteunen.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 leest u meer over het Natuurnetwerk Nederland en de nieuwe aanpak die moet zorgen dat het netwerk in 2027 is afgerond.

Kern van deze editie van het PNO zijn de natuurprojecten voor 2021. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 3. Het bevat een beschrijving van de projecten en een overzicht van de projecten per regio.

Hoofdstuk 4 bevat het Natuurbeheerplan 2021. In hoofdstuk 5 staat een verantwoording van de financiële kant van de projecten van het PNO.

NATUURGEBIEDEN EN NATUURVERBINDINGEN: HET NATUURNETWERK NEDERLAND

Nederland heeft zich dertig jaar geleden de opdracht gegeven een samenhangend natuurnetwerk in Nederland te maken. Sinds 1990 werken duizenden liefhebbers, grondeigenaren en overheden in het hele land aan dat Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur genoemd.

2.1 DOELEN

Een gezonde en veelzijdige natuur is van levensbelang voor de mens, de dieren en de planten. Het biedt schoon water en schone lucht, ontspanning voor wandelaars en fietsers en kan helpen bij het aanpassen aan klimaatveranderingen. Maar die natuur staat onder druk. Een goed functionerend netwerk van natuurgebieden maakt deze robuuster en vergroot de effectieve ruimte voor natuur. Het is daarmee de basis voor het herstel en de versterking van de biodiversiteit.

Het compleet maken van het Natuurnetwerk dient drie doelen:

- 1 *Het vergroten van het areaal aan natuur binnen de grenzen van het Natuurnetwerk.* In Noord-Holland is inmiddels 51.050 hectare gerealiseerd van het netwerk. De resterende 5.450 hectare wordt de komende jaren gerealiseerd.
- 2 *Het versterken van het karakter van bestaande natuurgebieden.* In het duingebied is bijvoorbeeld weer ruimte voor natuurlijke successie, in graslanden streven we onder andere naar meer botanische variëteit. Door de randvoorwaarden te scheppen voor het functioneren van de typische eco-systemen, zorgen we voor de typerende gebieden die eigen zijn aan onze omgeving en ons leven kleur geven.
- 3 *Het onderling verbinden van natuurgebieden via natuurverbindingen.* Dit kan in de vorm van landschapselementen, natuurzones in agrarisch gebied of langs oevers, watergangen, maar ook als natuurbruggen, biodiverse provinciale bermen en oevers en faunapassages. Voor het duurzaam voortbestaan van populaties planten en dieren in natuurgebieden is uitwisseling essentieel. Ze moeten veilig kunnen migreren. Veel natuurgebieden zijn op zichzelf te klein als volwaardig leefgebied voor soorten. Het verbinden van natuurgebieden maakt de natuur sterker. Planten krijgen de ruimte om zich te verspreiden en dieren de kans zich te vestigen in andere leefgebieden.

2.2 WETTELIJKE BORGING

De [provinciale ruimtelijke verordening](#) (PRV) regelt op het moment van schrijven de aanwijzing van NNN-gebieden ('begrenzing'), de planologische bescherming en de afweging welke ruimtelijke ontwikkelingen daar zijn toegestaan. (Gemeentelijke) bestemmingsplannen voor NNN-gebieden mogen geen nieuwe activiteiten mogelijk maken die per saldo een (negatief) significant effect hebben op de kenmerken, het oppervlak en de samenhang. Alleen voor ontwikkelingen van groot maatschappelijk belang zonder reële alternatieven kan een uitzondering worden gemaakt. In dat geval moeten de negatieve effecten zo beperkt mogelijk zijn (mitigatie) en gecompenseerd worden. Elke natuurcompensatie wordt vastgelegd in een compensatieplan en -overeenkomst. Deze natuurcompensatieprojecten zijn opgenomen in dit Programma Natuurontwikkeling.

De lijst van kenmerken per gebied, de 'wezenlijke kenmerken en waarden', maakt sinds 2019 deel uit van de PRV als bijlage 3. De nieuwe Omgevingswet (OV2020) leidt mogelijk tot aanpassing van de wijze waarop de bescherming van het NNN geregeld is.

2.3 VERSNELLING REALISATIE NNN

Bij de decentralisatie van de NNN naar de provincies is afronding van het natuurnetwerk in 2027 afgesproken. In het [coalitie-akkoord 2019-2023](#), 'Duurzaam doorpakken' is daar stevig op ingezet. Gelet op de omvang van de restantopgave en het (lage) huidige tempo, is een interventie nodig om deze ambitie daadwerkelijk te halen. Die bestaat uit vier maatregelen: (1) het opzetten van het Regiebureau NNN dat strakker gaat sturen op de realisatie, (2) het optimaliseren van de begrenzing, (3) het verwerven met volledige schadeloosstelling en (4) het initiëren en versnellen van gebiedsgerichte planvorming en realisatie.

(1) Regiebureau NNN

In maart 2020 is een ambtelijk Regiebureau NNN (RegiebureauNNN@noord-holland.nl) opgericht. Dat draagt zorg voor tijdige afronding van het NNN door op programmatische wijze sturing te geven aan de realisatie. Het Regiebureau programmeert de projecten en activiteiten, stuurt op grondverwerving en realisatie, bewaakt voortgang, start nieuwe projecten op, organiseert de bemensing en komt met interventies om de NNN-realisatie te versnellen.

De gehele NNN-opgave wordt ondergebracht in concrete projecten en gebiedsgerichte plannen. Het Regiebureau zet hier-voor integrale gebiedsprocessen in gang onder leiding van gebiedsregisseurs en projectleiders. Zij worden uitgerust met een goed gevulde koffer met instrumenten als verwerving, zelfrealisatie, inzetten van ruilgronden, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Dit is reeds mogelijk op basis van de Vijfde Nota Grondbeleid. Om dit financieel mogelijk te maken worden er nadere afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van

middelen uit de reserve Groen. Ook het agrarisch natuurbeheer komt ter sprake: het past enkel binnen het NNN als het duurzaam is en de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.

Bij de realisatie van nieuwe natuur probeert de provincie de doelen ter verbetering van de biodiversiteit te koppelen aan andere provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het verlagen van de stikstofdepositie en uitvoering van de bossenstrategie van Rijk en provincies. Ook wordt een link gelegd met de waterschappen waar koppel-kansen liggen tussen waterdoelen en het NNN.

(2) Optimalisatie van grenzen

De provincie is gestart met een optimalisatie van de NNN-grenzen. Hierbij worden de begrenzingen van het -30 jaar geleden vastgestelde- natuurnetwerk kritisch bekeken en waar nodig verbeterd. Dit gebeurt in eerste instantie door een lijst van ruim 70 herbegrenzingsvoorstellen te beoordelen en hiervoor besluitvorming te organiseren. Daarnaast zijn er 25 deelgebieden onderscheiden waarbij via quick-scans naar de NNN-grenzen wordt gekeken. De NNN-grens doorkruist soms (delen van) tuinen, huizen, industrieterreinen of waterlopen. En soms zijn gebieden begrensd waarvan de kosten voor aankoop en inrichting mogelijk niet opwegen tegen de ecologische meerwaarde.

Het Regiebureau onderzoekt de mogelijkheid om op dergelijke plekken de NNN-grenzen licht te verleggen (te begrenzen of juist te ontgrenzen), zodat er op meer kansrijke plekken (qua ecologie, doorlooptijd en kosten) percelen aan het NNN kunnen worden toegevoegd. In de kern blijft het grondgebied van het Natuurnetwerk in Noord-Holland gelijk van omvang.

Denk bij die toevoegingen bijvoorbeeld aan eigendommen van de provincie met ecologische potentie die momenteel niet in het NNN liggen. Ook zijn er gronden binnen het NNN die in eigendom zijn van een natuurbeheerder of de provincie maar die nog niet als gerealiseerde natuur worden aangemerkt. Hier maakt het Regiebureau nadere afspraken over de inrichting en het (duurzaam) beheer van de gronden zodat deze als gerealiseerde natuur functioneren en zo worden aangemerkt.

(3) Volledige schadeloosstelling

In Oostelijke Vechtplassen en de Schil van het Naardermeer werkt de provincie aan het verkrijgen van gronden voor het NNN door gebruik te maken van volledige schadeloosstelling. Globaal gezegd houdt dit in dat een (agrarisch) ondernemer bij het beschikbaar stellen van gronden voor het NNN in dezelfde financiële positie blijft, of het nu gaat om verkoop, zelfrealisatie,

bedrijfsverplaatsing of anderszins. De provincie komt met voorstellen om het gebruik van volledige schadeloosstelling op meer plekken toe te passen. Daarbij wordt gedacht aan NNN die in of nabij N2000-gebieden ligt. Door de schadeloosstellingsvergoeding verdwijnen financiële drempels bij het zoeken naar een passende oplossing. Hierdoor wordt voor met name agrarische ondernemingen meer perspectief geboden bij beëindiging, verplaatsing of omschakeling van het bedrijf. Als er na enkele jaren van onderhandeling echter geen zicht komt op tijdige beschikbaarheid van de gronden, en daarmee dus ook de einddatum van de voltooiing van het NNN in gevaar komt, zal, als uiterste middel, het onteigeningsinstrument worden ingezet. De bereidheid om dit instrument als 'ultimum remedium' in te zetten vormt ook een randvoorwaarde voor het betalen van volledige schadeloosstelling. Grootschaliger inzet van volledige schadeloosstelling vraagt extra budget. Voor de huidige coalitieperiode is voldoende budget beschikbaar en opgenomen in de programmering voor komende jaren. Vanaf 2024 is aanvullend budget nodig. Hiervoor wordt ingezet op het benutten van nieuw rijksbudget: naar aanleiding van de stikstofcrisis heeft de minister van LNV in april 2020 een aanzienlijke financiële impuls voor het natuurbeleid aangekondigd (€ 3 miljard voor heel Nederland, gedurende 10 jaar). Deze middelen zijn bedoeld voor zowel de afronding van het NNN als voor natuurherstel in de natuurgebieden. Het Rijk en de provincies werken momenteel gezamenlijk aan een 'Programma Natuur' om de precieze bestedingsdoelen en verdeling over de provincies te bepalen.

(4) Gebiedsgerichte planvorming

In de tabel is te zien dat het realisatietempo van het Natuurnetwerk de laatste jaren geleidelijk afneemt. Het is de rol van het Regiebureau NNN toe te werken naar afronding in 2027 en de noodzakelijke verhoging van het realisatietempo.

Tabel | Ontwikkeling NNN realisatie over de voorgaande jaren

PNO	Totaal NNN*	NNN gerealiseerd	"Nog te verwerven (grondverwerving/ functiewijziging SKNL)"	Nog in te richten
2014-2018	55.202	48.095	4.301	7.107
2015-2019	55.517	48.351	4.229	7.157
2016-2020	55.850	49.028	4.919	6.822
2017-2021	56.268	50.127	4.365	6.141
2018-2022	56.300	50.400	4.300	5.900
2019-2023	56.350	50.550	4.160	5.800
2020-2024	56.500	50.900	3.950	5.600
2021-2025	56.500	51.050	3.850	5.450

* De omvang van NNN kan jaarlijks wijzigen in beperkte mate vanwege aanpassingen in de begrenzing via het Natuurbeheerplan. Daarnaast kunnen verschillende rekenmethodieken voor verschillen in cijfers zorgen. Bij deze berekening is uit gegaan van de voortgangskaart begin 2020.

Een vierde maatregel is daarom het opstarten van nieuwe projecten en programma's.

Planvorming vraagt maatwerk per gebied, daarom is voor het werk aan de afronding van het NNN een verdeling gemaakt in 25 deelgebieden. Per deelgebied wordt gezien wat nodig is om het NNN af te ronden. Nieuwe planvorming wordt als eerste op-gestart in gebieden waarin de NNN-opgave samenhangt met de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Het gaat dan bijvoorbeeld om de NNN-opgave in Zuid-Kennemerland/Zuidwest-Rijnland (10.326 ha begrensd, restantopgave 454 ha NNN) en een groot deel van de NNN-opgave in Laag Holland (10.916 ha begrensd, restantopgave 1.955 ha NNN). De provincie werkt gebiedsgericht en integraal. De uitvoering van het NNN en de gebiedsgerichte aanpak stikstof worden gecombineerd uitgevoerd. Daarnaast wordt gezien of andere opgaven bijvoorbeeld op gebied van water, landbouw en recreatie, mee kunnen liften met de uitvoering.

Naast het opstarten van nieuwe projecten wordt ook gezien of in de bestaande NNN-projecten zoals opgenomen in dit Programma Natuurontwikkeling (PNO) versnelling mogelijk is. Waar nodig worden voorstellen gedaan om de uitvoering vlot te trekken of te versnellen.

De ambitie is om half 2023 de gehele restantopgave van het natuurnetwerk te hebben belegd in projecten of programma's die zich richten op afronding van het NNN uiterlijk in 2027. Samenhangende opgaven worden zoveel mogelijk geïntegreerd, maar volgen in praktijk vaak een ander tijdsfasering.

2.4 BEHEER

De inspanningen voor het Natuurnetwerk Nederland zijn uiteindelijk gericht op het realiseren van 'robuuste' natuur die flora en fauna beschermt en karakteristieke landschappen oplevert. Goed beheer is daar een essentieel onderdeel van. De provincie doet dat doorgaans niet zelf. Een project blijft soms enige tijd in provinciaal beheer vanwege een onderzoek of in afwachting van nader beleid. Een voorbeeld daarvan is de Koopmanspolder, waar de provincie het beheer bleef uitvoeren vanwege het monitoren van de vismigratie.

Maar doorgaans geldt: is een Natuurnetwerkgebied eenmaal ingericht, wordt een (gecertificeerd) eindbeheerder gecontracteerd. Dat kan een van de bekendere organisaties als Natuurmonumenten of Landschap Noord-Holland zijn, maar het kan ook bij een lokaal collectief of lokale agrariër liggen. En de provincie kan besluiten om de natuur voor een langere periode via (natuur)pachtcontracten te laten beheren. De grond wordt dan later als nog overgedragen aan een eindbeheerder.

Meer dan voorheen zal niet alleen gekeken worden naar de eindbeheerder (zijnde de grondeigenaar), maar ook naar de partijen die uiteindelijk het beheer uitvoeren. Zonder goed beheer zal er immers geen sprake zijn van een goed functionerend netwerk. Dit vraagt een intensievere samenwerking tussen provincie en (eind)beheerder.

Voor het beheer van het NNN kan subsidie worden aangevraagd. Regels, subsidies en financiering zijn vastgelegd in het Natuurbeheerplan 2021. Zie hoofdstuk 4.

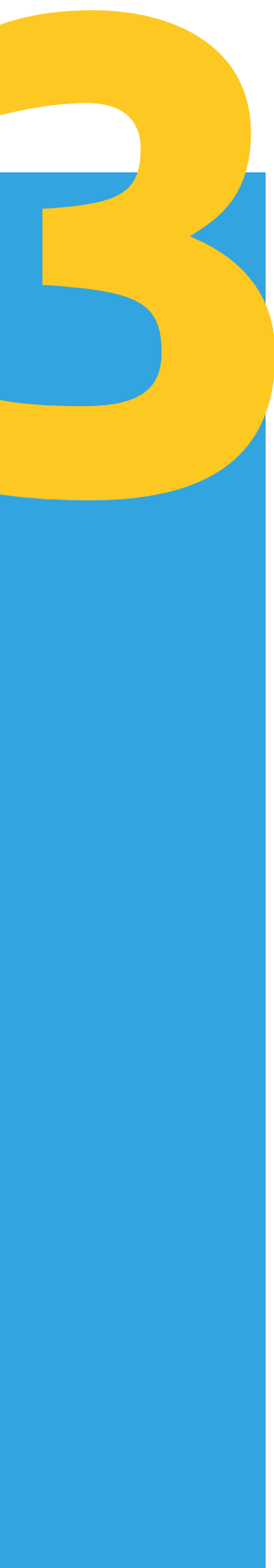
2.5 VOORBEELDPROJECTEN

Maai-regime

Een mooi voorbeeld van op biodiversiteit gericht beheer is de Assendelverzeedijk (onderdeel van de Stelling van Amsterdam), waar het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de dijk anders is gaan maaien, waardoor het hele seizoen door bloeiende planten beschikbaar zijn. Uit provinciale monitoring blijkt de meerwaarde voor de insecten en daarmee voor andere soorten groot. Deze ervaringen, en die uit andere projecten deelt de provincie met de beheerders en partijen die verbindingen en voorzieningen aanleggen. Daarmee verbetert de effectiviteit van toekomstige projecten. Zo past de provincie het gefaseerd maaien ook op meerdere plekken in haar eigen bermen toe.

Groene Oase

Het NNN inrichten en beheren biedt de basis voor herstellen en verbeteren van biodiversiteit. Buiten het NNN komt natuurlijk ook biodiversiteit voor die versterkt kan worden. Via de aanpak Groen Kapitaal en vele groene vrijwilligers is daar ook aandacht voor. De Groene Oase is daar een mooi voorbeeld van. Het ecologische voedselbos in wording ligt op 5 ha voormalig provinciaal eigendom, een 'overhoek' bij Koedijk. Voorheen was dit stuk grond een populierenbos met beperkte biodiversiteit, nu wordt het voedselbos. Vrijwilligers voegen bomen en planten toe. Hierdoor wordt het steeds interessanter voor bijen, vlinders en vogels. En voor de inwoners van Alkmaar-Noord, Koedijk, Bergen en andere plaatsen in de buurt. Een ware groene oase!

OVERZICHT VAN ALLE PROJECTEN

Gerealiseerde en beëindigde projecten

Projectnaam	Omschrijving	Trekker	Project nr.
Waalenburg (natuur)	Waalenburg is een botanisch reservaat met veel weidevogels op Texel. Hier is een aaneengesloten natuurgebied van 490 ha gerealiseerd, waarmee wordt bijgedragen aan het NNN.	Provincie Noord-Holland	NHN01
De Bol (natuur)	In het oosten van Texel ligt natuurgebied De Bol. De bloemrijke weides, de vloeiende overgang van nat naar droog en de Waddenzee op een vleugelslag afstand, maken De Bol perfect voor weidevogels als Kievit, wulp, grutto en scholekster. De provincie Noord-Holland en het Waddenfonds hebben dit natuurgebied in omvang verdubbeld; gehoopt wordt dat ook het aantal weidevogelkuikens vermenigvuldigt. Het project draagt voor 33 ha bij aan NNN. Natuurmonumenten heeft het project afgerond.	Natuurmonumenten	NHN06
Polder Waard Nieuwland (natuur)	Aan de Polder Waard Nieuwland (480 ha) is een ecologische en recreatieve impuls gegeven. Er is 17 ha natuur aangelegd gecombineerd met de opvang van water.	Provincie Noord-Holland	NHN23
Koopmanspolder (natuur)	De inrichting is in 2016 gerealiseerd, waaronder 16 ha NNN. Na de inrichting zijn er afspraken over beheer gemaakt met de Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden, daarnaast loopt er een onderzoek naar vismigratie.	Provincie Noord-Holland, RWS en HHNK	NHN26
Holendrecht polder (natuur)	Het project is gerealiseerd in 2017, waaronder 35 ha NNN. Dit is gemeld in het PMG 2018-2022. Er bleken nog een aantal kleine aanpassingen uitgevoerd te moeten worden en deze zijn in 2020 gerealiseerd.	Provincie Noord-Holland	GV10
Natuurcompensatie Gasopslag Bergermeer	Het bedrijf Taqa Energy heeft een ondergrondse gasopslag aangelegd onder de Bergermeer. Omdat dit leidt tot 30 ha natuurschade, heeft Taqa 30 ha natuur gecompenseerd. Het gaat om een blijvend nieuw natuurgebied voor weidevogels.	TAQA	KL01
Houtrak (natuur en recreatie)	De gemeente Haarlemmermeer heeft in de Houtrakpolder natuur en recreatieve voorzieningen gerealiseerd.	Gem. Haarlemmermeer en Staatsbosbeheer	KL22
Restantopgaven NNN	In dit proces zaten de nog in te richten en/of te verwerven gronden opgenomen die niet in projecten gerealiseerd worden. Deze zijn nu onderdeel van PNH30.	Provincie Noord-Holland	PNH15
Herstelmaatregelen Programma Aanpak Stikstof in Natura 2000	Het Programma Aanpak Stikstof bestaat niet meer. Stikstofmaatregelen zijn samengevoegd met andere herstelmaatregelen in Natura 2000 in PNH22.	Provincie Noord-Holland	PNH21
Aanvullende grondkosten (incl. onteigening en ontpachting)	Dit proces was om inzichtelijk te houden welke aanvullende kosten buiten de reguliere processen geïnvesteerd worden. Vanuit het Regiebureau NNN wordt voor heel Noord-Holland een proces ingericht waarin ook deze kosten zijn opgenomen: PNH30.	Provincie Noord-Holland	PNH23
GU: Naarden buiten de Vesting (natuur en recreatie)	Het convenant wordt ontbonden in 2020 en daarmee is het project gestopt.	Regio Gooi en Vechtstreek	GV04
Fietspad over de Gaasp (recreatie)	De aanleg van een fietsbrug langs de A9 over de Gaasp is gerealiseerd. De fietsbrug over de Gaasp verbindt de Gaasperplas en het Diemberbos.	GGA (uitvoering door RWS)	GV08
Diemberbos fase 2 (natuur en recreatie)	Met de realisatie van het investeringsplan Diemberbos fase 2 is de recreatieve toegang vanuit Amsterdam naar het landelijk gebied vergroot met nieuwe fietspaden en landschappelijke maatregelen. Daarnaast is het Diemberbos gekoppeld aan het NNN.	Stuurgroep Diemberbos	GV14
GU: Rondje Naardermeer (recreatie en natuur)	Het project; ontsnippering van de spoorlijn Hilversum-Weesp door realisatie van een tunnel voor fietsers, wandelaars en fauna en de aanleg van een aantal passages onder de spoorlijn door is gerealiseerd.	Provincie Noord-Holland	GV32
GU: Binnendoor vaarverbinding (recreatie)	Het convenant is ontbonden en het project is gestopt vanwege onvoldoende draagvlak in de omgeving	Regio Gooi en Vecht, gemeente Gooise Meren	GV57
GU: Naardertrekvaart (recreatie)	Het convenant is ontbonden en het project is gestopt vanwege onvoldoende draagvlak in de omgeving. Een eventueel vervolg wordt door de gemeente Gooise Meren opgepakt.	Regio Gooi en Vecht, gemeente Gooise Meren	GV58
GU: Passantenhaven (recreatie)	Het convenant is ontbonden en het project is gestopt vanwege onvoldoende draagvlak in de omgeving. Een eventueel vervolg wordt door de gemeente Gooise Meren opgepakt.	Regio Gooi en Vecht, gemeente Gooise Meren	GV59
Zandpolder (natuur)	Project ligt nu bij het Regiebureau om te bezien hoe de NNN hier verder gerealiseerd kan worden.	Provincie Noord-Holland	NHN17
Uitlandsche Polder (natuur)	Project ligt nu bij het Regiebureau NNN om te bezien hoe alsnog de NNN gerealiseerd kan worden.	Provincie Noord-Holland	NHN18
Harger en Pettemerpolder (natuur)	Vlak achter de Hondsbossche Zeewering ligt de Harger- en Pettemerpolder (Natura 2000). Hier wordt omzetting van landbouw naar natuur bevorderd en zijn afspraken gemaakt over natuurontwikkeling en natuurbeheer.	Provincie Noord-Holland	KL17

KOOPMANSPOLDER VOEDT HET IJSSELMEER

De Koopmanspolder bij Andijk was ooit een onopvallend grasland. In 2014 is de inrichting naar natuur afgerond. Door het IJsselmeer en de polder te verbinden kunnen water én vis vanuit het IJsselmeer de polder binnenstromen.

De variatie van het waterpeil maakt de Koopmanspolder tot een levendig natuurgebied. De vis- én vogelpopulatie is flink gegroeid en er groeien veel bijzondere planten.

Vanaf het begin is er ook veel onderzoek gedaan naar de groei van water- en oeverplanten. Klimaatveranderingen worden nagebootst. Heel hoog water afgewisseld met laag water. De polder wordt gebruikt als een groot veldlaboratorium.

In 2020 is een onderzoek gestart naar vismigratie. Vissen worden gemerkt en gevolgd hoe ze van de polder naar het IJsselmeer trekken én weer terug. Zo komen we meer te weten of de polder als kraamkamer van jonge vis kan functioneren en zo bij kan dragen aan het herstel van de visstand in het IJsselmeer. Het onderzoek loopt nog door tot in 2021 en kent veel belangstelling.

Regio Kop van Noord-Holland

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
Streepjesberg (natuur)	In overleg met de aangrenzende wijk en beoogd beheerder LNH is een inrichtingsplan gemaakt. De Huisduinerpolder is geen onderdeel meer van dit project en valt onder de verantwoordelijkheid van het Regiebureau NNN om te bezien wat hier de mogelijkheden zijn.	Plan	Gemeente Den Helder	NHN14
Schagen Kolhorn (natuur)	Langs de verbinding Schagen-Kolhorn liggen een aantal restant NNN opgaven. Hier wordt een aantal stapstenen gerealiseerd, die begrensd worden als NNN.	Studie	Provincie Noord-Holland	NHN15
Boskerpark (natuur)	Tussen Callantsoog en Groote Keeten wordt het Boskerpark ontwikkeld. Naast een complex voor verblijfrecreatie zal 19 hectare natuur worden aangelegd.	Plan	Gemeente Schagen, Provincie Noord-Holland	NHN16
Waalenburg 2e fase	Tweede fase betreft kwaliteitsverbetering middels peil opzetten om ambitietype voor natuur te realiseren.	Realisatie	Provincie Noord-Holland	NHN30
Fietspad Wierdijk (recreatie)	Het project bestaat uit de aanleg van een fietspad tussen Den Oever en De Haukes, grotendeels langs de Wierdijk. Het fietspad levert een bijdrage aan de beleving van de rijke cultuurhistorie van Wieringen en de strijd van de Noord-Hollanders tegen het water. Het maakt ook de iconen van de polder Waard Nieuwland (de Wierschuur, de Zuiderzeekete, het recreatieve en educatieve informatiepunt van de Wierdijk en de coupure in de Wierdijk) beter bereikbaar.	Realisatie	Provincie Noord-Holland	NHN28

Regio Alkmaar en omgeving

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
Binnenduinrand Egmond (natuur)	In de binnenduinrand van Egmond wordt natuur gerealiseerd. Hiermee wordt het NNN versterkt. Er is al 27 hectare ingericht; er wordt nog ca. 14 hectare gerealiseerd.	Plan	PWN en gemeente Bergen	KL14
Weidse Polders (natuur)	De Weidse Polders (NNN) is al voor een groot deel verworven en (deels) ingericht. De provincie onderzoekt hoe de resterende opgave gerealiseerd kan worden.	Studie	Provincie Noord-Holland	KL16
Nieuwe Strandwal (natuur)	De Nieuwe Strandwal is een gebiedsontwikkelingsproject tussen Heiloo en Castricum. Doel van het deelprogramma Groen is de realisatie van projecten op het gebied van natuur, water, landschap en recreatie. De provincie zet zich hierbij in voor de natuur- en waterprojecten.	Studie	Provincie Noord-Holland	KL26
Uitbreiding Geestmerambacht (recreatie)	Het recreatiegebied Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar wordt uitgebreid. Er worden nieuwe fiets- en wandelpaden aangelegd en er komt een nieuwe vaarverbinding ten noorden van Sint Pancras. Ook wordt een natuurpark van 24 ha aangelegd.	Realisatie	Recreatieschap Geestmerambacht	KL07

BINNENRANDDUIN ONTLAST DUINEN

Natuur als bescherming van.. natuur! De binnenduinrand is aan een opmars bezig. Het heeft eigen kenmerken en kwaliteiten tussen zout en zoet water. Kwaliteiten die bescherming verdienen. Het binnenduin kan daarnaast de natuurkwaliteit van de duinen beschermen tegen ongewenste milieudruk zoals versnippering, stikstof en verdroging. En het helpt partijen als PWN het grondwaterbeheer slim in te richten. Zo'n 6 miljoen mensen bezoeken jaarlijks de gebieden van PWN. Door gebieden als de binnenduinrand van Bergen en de Zanderij bij Castricum als natuur in te richten én interessant te maken voor bezoekers, winnen beide doelen aan kracht.

Regio West-Friesland

De regio West-Friesland is een van de 25 gebieden waar gewerkt wordt aan de afronding van het Natuurnetwerk Nederland. Op dit moment zijn er geen grote projecten gepland.

Dat wil niet zeggen dat er niets gebeurt. In Polder Lichtewater maakt Natuurlijke Zaken (een onderdeel van Landschap Noord-Holland) in opdracht van PNH een inrichtingsplan. Het doel is om de inrichting van de polder aanlokkelijk te maken voor weidevogels en het daarbij passend natuurtje. De open graslanden van Polder Lichtewater vormen binnen het weidse landschap een kerngebied voor weidevogels, waaronder de grutto.

Regio Zuid-Kennemerland

Zuid-Kennemerland is een van de 25 gebieden waar gewerkt wordt aan de afronding van het Natuurnetwerk Nederland. Idea-liter wordt hier nog 450 hectare natuur gerealiseerd. Dit gebeurt door in 2021 een gebiedsproces op te starten met alle relevante partijen in de streek. Voor nu zijn daar nog geen concrete projecten gepland.

Regio Zaanstreek-Waterland

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
FES Verbrakking Westzaan (natuur)	Dit project kent twee potentiële aanvoervarianten van brak water: 1. Verbrakking van de hele polder Westzaan via een sluis nabij gemaal Overtoom 2. Verbrakking van het Guisveld / Euverenweggebied via een parallel aanvoerkanaal in de Nauernasche Vaart. Daar komt een derde variant bij met verplaatsing van functies, zoals aangekondigd in onze notitie 'richtinggevende uitspraken' bodemdaling. Met deze drie varianten gaan we in gesprek met inwoners en grondeigenaren, in een gebiedsproces. Van een voorlopig voorkeurscenario is geen sprake.	Studie	Provincie Noord-Holland	LH07
Natuurvriendelijke oevers IJperveld (natuur)	In het IJperveld wordt ruim 8 km natuurvriendelijke oevers gerealiseerd die de natuurwaarden in en langs het water vergroten, de waterkwaliteit verbeteren en het afkalven van percelen stoppen.	Realisatie	Landschap Noord-Holland	LH23
Ontsnippering Bereikbaarheid Waterland (natuur)	Het project richt zich vooral op het verbeteren van de doorstroming van het verkeer, maar waar mogelijk wordt ook de ecologische ontsnippering meegenomen.	Studie	Provincie Noord-Holland	LH25
Natuur-verbindingen corridor Amsterdam - Hoorn (natuur)	Realiseren van natuurverbindingen Kalverpolder-Oostzanerveld en Jisperveld - Oostzanerveld	Studie	Provincie Noord-Holland	LH26

Regio Noord-Holland Zuid

DE GROENE AS VERBINDT...

De Groene AS verbindt grote en kleine natuurgebieden tussen Amstelland en Spaarnwoude met Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam en Haarlemmermeer als gemeenten Een ecologische verbindingszone, aantrekkelijk landschap en recreatie in een: goed voor plant, dier en mens.

De gemeente Aalsmeer en de Stichting Bovenlanden werken daar aan de natuurontwikkeling. Er ontstaan projectjes voor de aanleg van stepping stones, bovenlandjes, natuurvriendelijke oevers, faunapassages en meer.

En dat is al snel terug te zien in het landschap. In 2017 werd de afkalvende oever beschermd door een schoeiing te plaatsen en daarachter water- en oeverplanten te laten groeien. De oever werd verhoogd met venige bagger en diervriendelijk gemaakt. En kijk: twee jaar later groeit er een gevarieerde kruidenvegetatie. Achter de schoeiing is nu een weelderige watervegetatie ontstaan.

Een ander project richt zich op het terugbrengen van riet. Een verwaarloosde legakker wordt opgehoogd en krijgt een nieuwe, lage oeverbeschoeiing. Met een net worden jonge rietscheuten beschermd tegen hongerige ganzen. Twee jaar verder is nu een rietland ontstaan. Een broedgebied voor rietvogels als de kleine karekiet. En de oever toont uitbundig bloeiende planten. Mooi voor insecten. En mensen..

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
Groene AS Bovenlanden (natuur)	Aankoop en inrichting van 14 ha 'stepping stones', verdeeld over 7 projecten.	Plan	Stichting Bovenlanden Aalsmeer	KL30
Groene AS door Aalsmeer (natuur)	Realisatie Uitvoeringsprogramma Groene AS Aalsmeer: aankoop en inrichting van bovenlandjes, aanleg van natuurvriendelijke oevers, faunapassages, etc.	Plan	Gemeente Aalsmeer	KL32
PARK21 (recreatie en water)	De gemeente Haarlemmermeer legt de komende 10 tot 15 jaar Park 21 aan (1000 ha). Het project dient meerdere doelen: verbetering waterkwaliteit en duurzaamheid, landschap, recreatie, landbouw en vrije tijd.	Plan	Gemeente Haarlemmermeer	KL27

Stadsregio Amsterdam

WAAR DE SNELWEG PLAATS MAAKT VOOR NATUUR

De kern van het Natuurnetwerk Nederland ligt in het inrichten en verbinden van natuurgebieden. Heel zichtbaar wordt dat bij het natuurontwikkelingsproject de Diemerscheg ten oosten van Amsterdam. De provincie werkt bij Diemberbos, Waterlandtak-West en -Oost aan bijzondere planten en het leefgebied van kleine (water)zoogdieren en vogels.

Het Natuurnetwerk wordt wel eens vergeleken met het wegennet. Bij de Diemerscheg krijgt die vergelijking een extra lading. De provincie ontwikkelt de natuur deels op het voormalig tracé van de A1. De Waterlandtak wordt daarmee een natuurverbinding tussen de Vecht bij Muiden en de IJmeerkust bij Diemen. Aan de westkant van de Vecht ontstaat een moerasgebied waar otter, bever en water- en moerasvogels zich thuis kunnen voelen. Denk aan bloemrijke hooilanden en oevers en riet-moeras. Aan de oostkant van de Vecht ontstaat ruimte voor faunairijk gras- en moeraslandschap.

Een deel van het Diemberbos hoort ook bij het project Diemerscheg. Hier is ook ruimte voor recreatie: fiets- en ruiterspad, vogelkijkhut en hondenuitlaat. Functies die aan de rand van de gebieden liggen om de natuur niet te storen. De A9 is dichtbij, maar de natuur nu ook.

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
Diemerscheg (natuur)	Langs het IJmeer tussen Diemen en Muiden wordt het natuurgebied 'Baai van Ballast' gerealiseerd. Het natuurgebied wordt onderdeel van de Waterlandtak, een natuurverbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer/Diemberbos. De Gemeenschapspolder wordt als NNN ingericht	Plan	Provincie Noord-Holland	GV12
Natuurboog (natuur)	Aanleg van ecologische verbindingen in de zone tussen het Diemberbos en de Holendrechtterpolder.	Realisatie	Gemeente Amsterdam	GV30

Regio Gooi en Vechtstreek

Projectnaam	Omschrijving	Fase	Trekker	Project nr.
Toelopen natuurbrug Laarderhoogt (natuur)	De ecologische toelopen van de Natuurbrug Laarderhoogt worden ingericht. Bij de inrichting wordt bosterrein omgevormd naar open landschap met heide, open zand, poelen en schraalgrasland. Hiervoor is een gebiedsproces opgestart.	Realisatie	Goois Natuurreservaat	GV06
NNN schil Naardermeer (natuur)	In de randzone van het Naardermeer met een oppervlak van ca 480 ha wordt via een provinciale bestemmingswijziging en een nieuw peilbesluit de inrichting naar een natuurlijk rietlandschap mogelijk.	Plan	Provincie Noord-Holland	GV11
Verwerving en inrichting 't Hol (natuur)	In 't Hol, een bestaand natuurgebied in de Oostelijke Vechtplassen, worden de laatste agrarische percelen verworven en ingericht voor de natuur. We realiseren daar 57 ha NNN. Daarnaast vindt kwaliteitsverbetering van de gronden plaats, die Natuurmonumenten beheert.	Plan	Provincie Noord-Holland	GV16
Horstermeer-polder (natuur)	Voor de Horstermeerpolder wordt een plan gemaakt met natuurontwikkeling als doel.	Plan	Provincie Noord-Holland	GV19
NNN De Kampen (natuur)	De Kampen is een polder, gelegen ten zuidoosten van de A27 bij Blaricum. In dit gebied wil de provincie 98 hectare natuur realiseren in de vorm van weidevogelgrasland.	Realisatie	Provincie Noord-Holland	GV24
Verbinding Hoorneboeg (natuur)	De natuurverbinding en toelopen aan weerszijden van de Natuurbrug Zwaluwenberg worden opnieuw ingericht, waarbij bos wordt omgevormd naar een open landschap met heide, open zand, schraalgrasland en poelen.	Plan	Gooi Natuurreservaat	GV29
GU: Faunapassages N201 (natuur)	De provincie wil onder de N201 meerdere faunapassages aanleggen, zodat de otter en andere dieren zich veilig van de Kortenhoefse Plassen naar natuurgebied de Wijde Blik kunnen verplaatsen.	Realisatie	Provincie Noord-Holland	GV34
De Groene Schakel (natuur)	Ecologische en recreatieve herinrichting van de gebieden Anna's Hoeve en Monnikenberg, alsmede de inpassing van de infrastructuur door middel van grondwallen en schermen.	Realisatie	Provincie Noord-Holland	GV48
Ontsnippering 't Gooi (ecologische verbindingen)	Aanleg van enkele ecologische verbindingen en faunapassages op diverse plaatsen in 't Gooi.	Realisatie	Provincie Noord-Holland + gemeentes	GV53
Natuur- ontwikkeling Dassenveld (natuur)	Ontpachting en inrichting t.b.v. natuur van 8 ha gras en bouwland, nabij een natuurverbinding, onderdeel van de NNN.	Studie	Provincie Noord-Holland	GV54
NNN Waterlandtak-Oost (natuur)	Realisatie van 42 hectare natuur; ondergebracht bij het project Diemerscheg GV12.	Plan	Provincie Noord-Holland	GV62
Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen (natuur, recreatie en water)	Uitvoeringsprogramma van het gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen. Het bevat alle projecten die bijdragen aan de drie sporen: (1) ontwikkelen vrije tijdslandschap, (2) versterken ecologische waarden en (3) transitie van de recreatiesector.	Studie	Provincie Noord-Holland	GV63
Natuurontwikkeling Huydecoopersweg (waterberging en recreatie)	Na afronding van de (water)bodemsaneringen in het kader van Plan Anna's Hoeve wordt een gebied nabij de A27 in Hilversum ingericht als permanente oplossing voor waterberging van extreme waterhoeveelheden binnen het stedelijk watersysteem.	Plan	AGV/Waternet	GV36
GU: Fiets-, wandel- en ruiterspaden (recreatie)	Het programma fiets-, wandel- en ruiterspaden bestaat uit 8 wandelpaden, 8 fietspaden, 5 ruiterspaden, 2 recreatieve voorzieningen en routebebording.	Realisatie	Diverse gemeenten	GV39
GU: Duurzaam beheer Diemberbos (beheer)	Maatregelen om het beheer van het Diemberbos op termijn structureel geregeld te hebben.	Studie	Staatsbosbeheer	GV64
GU: Gaasperplas Centraal (recreatie)	Versterking infrastructuur van en naar de fietsroutes rond de Gaasperplas, als versterking van de Oost-Westverbindingen tussen de Amstel- en Diemerscheg.	Plan	Groengebied Amstelland	GV66

KLEINE INGREPEN VOOR GROTE KAREKIET

De Oostelijke Vechtplassen laten zien dat recreatie, toerisme en natuur samen kunnen gaan. Dat kan via rapporten en evaluaties. Maar ook door te kijken naar de grote karekiet.

Want zie: elf tot dertien mannetjes hebben wederom een plek gevonden in de Oostelijke Vechtplassen in 2020. Een daarvan, heel poëtisch Henk genaamd, komt al sinds 2016 in het gebied. Het aantal is stabiel. Er zijn nesten, paren met jongen en broedende vrouwtjes. Ze vestigen zich op plekken die de afgelopen tien jaar niet bezet waren.

Dat is het gevolg van een aantal kleine (maar soms wel arbeidsintensieve) ingrepen in de natuur. Geplaatste rasters houden de ganzen tegen om het jonge riet op te eten, legakkers onder water en golfslag sterken het riet. En sterk riet is precies wat de karekiet nodig heeft om zijn nestje te bouwen. Kleine ingrepen, groot resultaat.

RIETLAND VOOR NAARDERMEER

Het Naardermeer: ooit kregen onze voorvaders het niet droog. Er ontstond een prachtig natuurgebied. Maar nu: nu dreigt deze Natura 2000-parel te verdrogen. De plannen voor het Naardermeer zijn mogelijk een voorbeeld voor meer natuurgebieden. Want water vasthouden is de nieuwe opgave.

De verdroging heeft natuurlijk te maken met de hoeveelheid neerslag die valt. Het is veel te weinig, en soms even heel veel. Maar bij het Naardermeer speelt mee dat het water langzaam wegloopt naar de omliggende gebieden. Door hier een natuurlijk rietlandschap te maken kan het water langer worden vasthouden. En dat is goed voor de natuur.

De 'schil' ligt er voor het grootste deel al. Het zorgen voor passende wet- en regelgeving (provinciaal inpassingsplan Schil Naardermeer en het watergebiedsplan Naardermeer) en inrichting van resterende gronden zijn de volgende stappen.

Natuurcompensatie

Projectnaam	Omschrijving	Trekker	Project nr.
Natuurcompensatie Windpark Wieringermeer	Compensatie NNN vanwege aanleg windmolens. Door aanleg verdwijnt 1,9 ha bos permanent. Nuon zal een perceel van 3,9 ha aansluitend op het Robbenoordbos aankopen en inrichten als natuur. De 1,4 ha bos die wordt gekapt, kan na de kap weer worden ingericht als natuur. Als compensatie voor de afname van de kwaliteit van het bos door de plaatsing van de windmolens zal Nuon een aantal inrichtingsmaatregelen nemen. Het gaat om het schoonmaken van afvoerbuizen zodat de waterhuishouding in het bos verbeterd.	Nuon Windpark Wieringer-meer BV	NHN25
Natuurcompensatie A1-A6-A9	RWS heeft diverse snelwegen verbreed, hierdoor is 62,2 ha NNN en 111 ha weidevogelleefgebied aangetast. Als compensatie wordt 113,2 ha nieuwe natuur gerealiseerd en 22 ha kwaliteitsverbetering binnen bestaande NNN gerealiseerd. De compensatie bestaat uit: 1 De aanleg van een verbindingszone van 2 ha in de Holendrechtterpolder; 2 De aanleg van een stapsteen voor de verbindingszone Groene AS in het Amsterdamse Bos; 3 De aanleg van 30,6 ha NNN bij het Diemberbos en 7 ha in het Diemberbos; 4 De inrichting van 43 ha NNN Waterlandtak boven de verlegde A1 tussen Muiden en het Amsterdam-Rijnkanaal; 5 De aanleg van een ecologische zone langs de Vecht op het nieuwe aquaduct; 6 De aanleg van 19,6 ha NNN in de Keverdijksepolder; 7 De aanleg van 19 ha NNN in de BOBM-polder; 8 De aanleg van een ecopassage van 50 m breed onder het knooppunt Muiderberg. T.b.v. de 111 ha weidevogelleefgebied wordt 1,3 miljoen euro beschikbaar gesteld voor beheermaatregelen in het gebied.	Provincie Noord-Holland voert gedeeltelijk uit in opdracht van RWS, dat deel is toegevoegd aan GV62	GV26
Natuurcompensatie Waterrijk Oosthuizen	Voor de bouw van de woonwijk Waterrijk bij Oosthuizen wordt weidevogelleefgebied aangetast. De natuurcompensatie voor Waterrijk vindt plaats in de vorm van (financieel) weidevogelbeheer gedurende een periode van 12 jaar. De voormalige NAM locatie in de nabijheid van de gemeente is gesaneerd en ingericht als weidevogelleefgebied. Doordat het beheer nu ook is geregeld, zal het perceel een positief effect hebben op de weidevogelstand in het hele gebied.	Gemeente Edam-Volendam	LH21

Provinciale subsidieregelingen groenprojecten

Projectnaam	Omschrijving	Trekker	Project nr.
UVR Groen Subsidie TOP	Betere benutting van het landelijk gebied door recreanten door middel van het verbeteren van de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en bekendheid van routes door het aanleggen van opstappunten.	Provincie Noord-Holland	PNH 02
UVR Groen Subsidie uitbreiding Wandelnetwerk Noord-Holland	Het uitbreiden en oplossen van knelpunten in het bestaande wandelnetwerk Noord-Holland.	Provincie Noord-Holland	PNH03
SKNL Functiewijziging en Inrichting (Particulier Natuurbeheer)	Functiewijziging en inrichting van agrarische bestemming naar natuur, van terreinen binnen de NNN die in particulier eigendom zijn. De inrichtingsmaatregelen vinden plaats op basis van een door de provincie goed te keuren uitvoeringsplan.	Provincie Noord-Holland	PNH08
SKNL Kwaliteitsimpuls	Bevordering kwaliteit van bestaande natuurgebieden in Noord-Holland.	Provincie Noord-Holland	PNH10
UVR Groen Subsidie weidevogelbiotopen	Om het leefgebied van weidevogels beter te kunnen inrichten en daarmee het leefgebied aantrekkelijker te maken, wil de provincie met deze nieuwe subsidiemogelijkheid investeringen in hogere waterpeilen en het verwijderen van bomen en struiken stimuleren.	Provincie Noord-Holland	PNH13
GU: Subsidies UVR agrarische sector	Het stimuleren van verbreding, structuurversterking, innovatie en verduurzaming van de agrarische sector.	Provincie Noord-Holland	PNH14
UVR bedrijfsverplaatsing en kavelruil NNN	Regeling ten behoeve van agrariërs in het NNN die niet kunnen of willen overschakelen naar natuurbeheer	Provincie Noord-Holland	PNH17
Tuinwallen	Het herstel en de instandhouding van tuinwallen vanwege hun bijzondere landschappelijke waarde en de natuurwaarden. Tuinwallen zijn erkend als cultureel erfgoed.	Provincie Noord-Holland	PNH25
UVR pachtafkoop en aankoop NNN terreinen Noord-Holland 2019	Subsidie voor de kosten van afkoop van een pachtovereenkomst en/of voor aankoop van als NNN begrensde terreinen.	Provincie Noord-Holland	PNH28

Overige processen en projecten

Projectnaam	Omschrijving	Trekker	Project nr.
Verbinden en Ontsnippen	Analyse en aanpak knelpunten in natuurverbindingen. Het betreft met name knelpunten als gevolg van provinciale wegen.	Provincie Noord-Holland	PNH05
Studiefase NNN en Recreatie	Procesgeld voor voorbereiding projecten uit het programma. Het gaat hierbij om procesgeld voor diverse gebiedsprocessen o.a. in Laag-Holland, Oostelijke Vechtplassen en Amstelmeer.	Provincie Noord-Holland	PNH06
Herstelmaatregelen Natura 2000	Het gaat hier om (herstel)maatregelen om de hoeveelheid en/of kwaliteit van de kwalificerende habitats in deze N2000-gebieden te verbeteren	Provincie Noord-Holland en Terreinbeherende organisaties (uitvoering)	PNH22
Programmacoördinatie Groene Uitweg	Coördinatie van het gehele programma Groene Uitweg.	Provincie Noord-Holland	AGV45
GU: Agrarische structuurverbetering en boerderij-verplaatsingen (2.4) (natuur, agrarische structuurverbetering)	In het agrarisch kerngebied van de noordelijke Vechtstreek vindt een grootschalige kavelruil plaats om zowel de agrarische structuur te verbeteren, als de natuur bij het Naardermeer te versterken.	Provincie Noord-Holland	GV13
GU: Gebiedscoördinatie en projecten (landbouw)	De gebiedscoördinator begeleidt, informeert en ondersteunt agrarische ondernemers bij hun initiatieven in het kader van de Uitvoeringsregeling voor de agrarische sector Groene Uitweg.	Agrarische Natuur en Landschapsvereniging Vechtvallei	GV42
Transitie Zuiderzeeroute	Samen met regionale en landelijke partners wil het Fietsplatform inzetten op een radicale herziening van de LF-routes ('LF2.0'). Hiervoor is eerder al een breed gedragen toekomstvisie opgesteld.	Provincie Noord-Holland	PNH24
Buitenpoorten	Buitenpoorten zijn stations op het snijvlak van stad en land, die als startpunt gebruikt worden om van het buitenleven te genieten. We willen deze stations(gebieden) aantrekkelijker maken en beter laten aansluiten bij de omgeving.	Provincie Noord-Holland	PNH26
Regiebureau NNN	In dit proces zijn alle kosten opgenomen voor de restantrealisatie NNN, inclusief PNH08 (m.u.v. afkoop RVO en subsidieplafond SKNL functiewijziging), PNH15, PNH23 Uitgangspunt is voortgangskaart januari 2020.	Provincie Noord-Holland	PNH30

4

BEHEER

4.1 VISIE OP BEHEER

Goed (agrarisch) natuurbeheer draagt bij aan bescherming van flora en fauna en behoud van aantrekkelijke en gevarieerde landschappen. Het varieert van zeer extensief, gericht op natuurlijke dynamiek, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien en bejaging. De natuurdoelen en maatschappelijke opgaven zijn hierin leidend. En ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, is van groot belang. Natuur wordt gevormd door de natuurlijke dynamiek, maar ook door gericht beheer voor kwetsbare flora en fauna. Noord-Holland kent daarvoor groot aantal beheerders van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrarische ondernemers, recreatieschappen, waterschappen en gemeenten. De provincie verwacht van beheerders dat zij zorgen voor professioneel, samenhangend beheer, in samenwerking met elkaar en met andere partners. De doelen voor dit beheer worden vastgesteld in dit Programma Natuurontwikkeling (zie het kaartmateriaal van het Natuurbeheerplan 2021).

4.2 SUBSIDIERING VAN HET NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

De financiering van het beheer is een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid en de beheerders. De provincie levert hieraan een aanzienlijke bijdrage door onverkort vast te houden aan de systematiek en vergoedingen van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Het SNL is een landelijk uniform stelsel, dat garandeert dat beheerders in alle provincies een vergelijkbare vergoeding krijgen voor hun werkzaamheden.⁴⁾ Daarnaast is het SNL getoetst door de Europese Commissie, opdat subsidie voor natuurbeheer geen ongeoorloofde staatssteun oplevert.

Subsidie voor natuur- en landschapsbeheer wordt verstrekt via:

- de Uitvoeringsregeling Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland voor subsidiebeschikkingen die zijn afgegeven vóór 1 januari 2016;
- de [Uitvoeringsregeling Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland 2016-2021](#) (SVNL 2016-2021) voor subsidiebeschikkingen die zijn afgegeven vanaf 1 januari 2016.

Subsidieaanvragen worden getoetst aan deze uitvoeringsregelingen en aan bijzondere bepalingen die Gedeputeerde Staten kunnen opnemen in het besluit over de openstellingsperiode en de hoogte van de subsidieplafonds. Dit besluit wordt jaarlijks door Gedeputeerde Staten vastgesteld. De uitvoeringsregelingen, de periode van openstelling en de subsidieplafonds worden bekendgemaakt in het Provinciaal Blad en op de website van de provincie. Subsidie wordt verstrekt voor de duur van zes kalenderjaren, van 1 januari tot en met 31 december. Indien van toepassing kan de subsidie worden verhoogd met toeslagen, zoals:

- **monitoring.** Deze toeslag is beschikbaar voor het verzamelen van gegevens ten behoeve van de monitoring van natuurkwaliteit;
- **openstellingsbijdrage.** Dit is een bijdrage in de kosten die voortvloeien uit het onderhoud van voorzieningen en het toezicht dat nodig is in natuurgebieden;
- beheer met **schaapskuddes.** Deze toeslag is beschikbaar voor het gebruik van één of meerdere door een herder geleide schaapskuddes;

4) Binnen de systematiek van het SNL wordt subsidie voor natuur- en landschapsbeheer uitsluitend verstrekt aan eigenaren of erfpachters van terreinen of hun collectieve vertegenwoordiger. Wanneer deze een derde persoon (bijvoorbeeld een pachter of loonwerker) vraagt het beheer uit te voeren, maken zij doorgaans afspraken over de wijze waarop dit beheer wordt uitgevoerd en de vergoeding die hiervoor verstrekt wordt. De provincie is geen partij in deze afspraken. Wij onderhouden een subsidierelatie met de ontvanger van de subsidie, waartoe ook verantwoording over de besteding van de subsidie behoort. Wanneer in dit hoofdstuk wordt gesproken over 'beheerder', wordt derhalve bedoeld: de ontvanger van de subsidie.

- beheer van percelen die enkel varend kunnen worden bereikt ('**vaarlandtoeslag**'). De percelen waar deze toeslag beschikbaar wordt gesteld zijn aangeduid op de vaarlandtoeslagkaart.⁵⁾

De provincie verstrekt uitsluitend een beheersubsidie aan eigenaren of erfpachters van terreinen of hun collectieve vertegenwoordiger. Geen subsidie wordt verstrekt aan waterleidingbedrijven en publiekrechtelijke rechtspersonen (het Rijk, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen zoals recreatieschappen), met uitzondering van Staatsbos-beheer. Ook verstrekt de provincie geen subsidie voor het beheer van de 'grote wateren' Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer en het Markermeer. Dit beheer is de verantwoordelijkheid van het Rijk.

4.3 CERTIFICERING EN GOEDE GESPREK

Natuur- en landschapsbeheer vereist betrokkenheid en deskundigheid. Alleen gecertificeerde beheerders komen in aanmerking voor een SNL-subsidie. Door afgifte van een certificaat verklaart de provincie dat een beheerder voldoet aan kwaliteitseisen voor de organisatie en administratie van beheer. De [Stichting Certificering SNL](#) verzorgt de certificering namens de provincies.

Samen met de beheerders heeft de provincie een gedeeld belang in het behalen van de beoogde natuurkwaliteit. Met beheerders worden gesprekken gevoerd en veldbezoeken afgelegd, waarin het uitgevoerde beheer ter sprake komt. Vertrekpunt in de gesprekken zijn de gegevens die uit monitoring beschikbaar zijn. Doel is om de kwaliteit van de natuurgebieden verder te verbeteren. Met de agrarische collectieven vindt jaarlijks een voortgangsgesprek plaats aan de hand van voortgangsrapportages.

De SNL-subsidie wordt verleend voor het uitvoeren van adequaat natuurbeheer, conform de voorwaarden die zijn beschreven in de subsidiebeschikking. Het agrarisch natuurbeheer wordt gecontroleerd door de uitvoeringsorganisatie RVO.nl, die ook de betaalverzoeken van de collectieven beoordeelt. Wanneer daartoe aanleiding is kan [RVO.nl](#) kortingen opleggen, bijvoorbeeld indien niet wordt voldaan aan de voorwaarden. Dit kan de provincie ook doen voor de subsidies voor natuurbeheer.

4.4 NATUURBEHEERPLAN

Het Natuurbeheerplan 2021, dat deel uitmaakt van dit Programma Natuurontwikkeling, bestaat uit drie kaarten: de beheertypenkaart, de ambitiekaart en de vaarlandtoeslagkaart en paragraaf 4.5 met tabel 4. Deze kaarten zijn van belang voor de subsidiëring van het (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer en worden regelmatig geactualiseerd.

De *beheertypenkaart* geeft alle beheerwaardige natuur- en landschapswaarden weer. Elk beheertype kent een beschrijving van, onder andere, de kenmerkende natuur- en landschapswaarden en de eisen die aan het beheer worden gesteld. Van beheerders – ook als zij geen subsidie ontvangen – wordt verwacht dat zij hun beheer richten op de instandhouding van de beheertypen. Per gebied is in beginsel maar één beheertype toegekend. Alleen agrarische beheertypen (hierna ook 'leefgebieden' genoemd) kunnen over elkaar liggen. Een beheerder kan uitsluitend voor subsidiëring van het toegekende beheertype in aanmerking komen. Indien subsidie wordt aangevraagd voor een beheertype dat niet op de beheertypenkaart staat, zal deze subsidieaanvraag worden geweigerd.

Voor sommige natuurgebieden bestaat de ambitie om het huidige gebruik of het beheer te veranderen. Dit is vastgelegd in de *ambitiekaart*. Verschillen tussen de beheertypenkaart en de ambitiekaart laten zien waar verbetering van de natuurkwaliteit gewenst is. De ambitiekaart vormt de basis voor de subsidies voor functieverandering of kwaliteitsimpulsen op grond van de Subsidie Kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Holland (SKNL-regeling). Op enig moment kan de ambitie, zoals vastgelegd in de ambitiekaart, zijn bereikt. Op terreinen waar het natuurdoel al is bereikt, is de ambitie om dit type te behouden en zal het beheertype op de beheertypenkaart identiek zijn aan dat op de ambitiekaart.

Het kaartmateriaal is digitaal te raadplegen is, zodat op detailniveau kan worden ingezoomd:

<https://maps.noord-holland.nl/WebViewer/index.html?viewer=nbp>

Via de knop kunt u 'De kaartlagenlijst tonen' aanklikken. Dan ziet u aan de linkerzijde een legenda. Hier kunt u het 'Natuurbeheerplan 2021' actief maken door op het vakje ervoor te klikken, er komt dan een '✓' te staan. Onderdeel van het 'Natuurbeheerplan 2021' zijn de kaarten:

Kaart 1 Beheertypenkaart

Kaart 2 Ambitiekaart

Kaart 3 Vaarlandtoeslag-kaart

Deze kunt u actief maken door op het vakje ervoor te klikken. Wilt u Kaart 3 bekijken, dan is het handig om kaart 2 en 1 uit te zetten.

5) Op de vaarlandtoeslagkaart staat alleen vaarland met natuurtypen 'moerassen' (N05), 'voedselarme venen en vochtige heiden' (N06), 'vochtige schraalgraslanden' (N10), 'rijke graslanden en akkers' (N12) en 'vogelgraslanden' (N13).

Beheer van het Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een duurzaam beschermde en beheerde ecologische structuur. In respectievelijk de beheertypen- en ambitiekaart zijn de natuurdoelen opgenomen en is te zien of sprake is van een ambitie naar een ander natuurdoel. De toegekende beheer- en ambitietypen zijn in overeenstemming met het beheer dat nodig is om de doelstellingen van Natura 2000 en/of de Kaderrichtlijn Water te realiseren.

In het verleden was het gebruikelijk dat terreinen die vóór 1 december 1977 waren verpacht en waarop sindsdien onafgebroken agrarisch natuurbeheer had plaatsgevonden, op de beheertypenkaart met een agrarisch beheertype werden aangeduid. Gedeputeerde Staten hebben op 24 april 2012 besloten dat dit 'automatisme' vervalt. Ecologische argumenten zijn voor ons doorslaggevend bij het bepalen van het beheertype en de ambitie; niet de eigendomssituatie of de (duur of inhoud van de) pachtovereenkomst.

Soms kent de beheertypenkaart binnen het NNN nog een agrarisch beheertype toe. In deze gebieden is sprake van agrarisch natuurbeheer als overgangsbeheer naar het uiteindelijk beoogde natuurbeheer dat in de ambitiekaart is benoemd. Om deze ambitie te realiseren is in het Natuurbeheerplan 2018 opgenomen dat na 2021 geen subsidie meer wordt verleend voor agrarisch natuurbeheer in het NNN. Omdat dit gevolgen heeft voor alle betrokken partijen (met name voor agrariërs op eigen grond binnen het NNN en voor agrariërs met oude prachcontracten (reguliere pacht) is een verkenningsjaar benut om met terreinbeherende organisaties en agrarische collectieven en LTO te bepalen hoe biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN behaald kunnen worden en te onderzoeken welke andere werkwijzen en/of financiële of juridische instrumenten er nodig zijn. Het verkenningsjaar heeft tot een overeenkomst geleid welke in 2019 door Provinciale Staten is geaccordeerd.

De essentie van de overeenkomst is dat partijen bevestigen dat:

- de afronding van het NNN en het verbeteren van de weidevogelstand een gezamenlijke ambitie is;
- het huidige agrarisch natuurbeheer, waarbij agrarische doelen in plaats van natuurdoelen voorop staan, niet voldoende is om het NNN als duurzaam beschermde en beheerde ecologische structuur te realiseren;
- in drie gebieden (Mijzenpolder, Wormer- en Jisperveld en Eilandspolder-West) pilots worden gestart om het NNN te realiseren met een uitgebreide instrumentenkoffer en in nauw overleg met alle betrokken partijen.
- In de instrumentenkoffer zijn bestaande (zoals verwerving, particulier natuurbeheer en kavelruil) en in 2019 nieuwe ontwikkelde instrumenten opgenomen, zoals:
 - ontpachting;

- de toepassing van erfpacht tussen terreinbeherende organisatie en agrarisch beheerder. Erfpacht is voor terreinbeheerders complex en grensverleggend, omdat de terreinbeheerders (en achterban) graag volledige zeggenschap houden op hun eigendom. Op enkele plekken in Noord-Holland wordt dit reeds toegepast. Erfpacht is een zakelijk recht. De erfpachter heeft in economische zin een positie die nagenoeg gelijk is aan de positie van de eigenaar. De erfpachter kan ook zelf de natuursubsidie aanvragen;
- duurzaam agrarisch natuurbeheer. Dit is een vorm van 12-jarig agrarisch natuurbeheer, met een aanvullende langjarige overeenkomst om natuureisen te borgen, inclusief afspraken over sturing en regie. Dit nieuwe instrument is toepasbaar in de pilots uitsluitend voor agrariërs (op eigen grond en agrariërs met reguliere pacht) die hun bedrijfsvoering willen en kunnen aanpassen om de NNN te realiseren. Duurzaam agrarisch natuurbeheer kan worden gezien als een 'plus' ten opzichte van het huidige agrarisch natuurbeheer, waardoor de NNN-doelen gerealiseerd worden. Tegelijkertijd bieden we continuïteit en zekerheid voor de agrarisch beheerder, hetgeen van belang is voor zijn bedrijfsvoering;
- de toepassing van de genoemde instrumenten is geen recht, maar moet steeds passen binnen de natuurdoelen in het gebiedsplan en met instemming van de provincie;
- de pilots worden geëvalueerd.

Als de gebiedspilots die succesvol verlopen zullen de resultaten ervan mogelijk provinciebreed kunnen worden toegepast (agrariërs op eigen grond in het NNN en agrariërs met reguliere pachtcontracten).

Voor agrariërs op grond van een terreinbeheerder waar liberale pacht van kracht is, wordt na 31 december 2021 geen nieuwe subsidie agrarisch natuurbeheer meer toegekend omdat uiterlijk vanaf 2022 de terreinbeheerder zelf de regie op het beheer op eigen terrein zal voeren en subsidie voor natuurbeheer kan aanvragen. Op de beheertypenkaart worden vanaf uiterlijk 2022 voor deze locaties N-typen toegekend.

Beheer van landschapselementen

Sinds 2018 stelde provincie subsidie beschikbaar voor het beheer van een aantal landschapselementen: lanen, poelen en kleine historische wateren, historische tuinen, hoogstamfruitboomgaarden en fortterreinen. Dit past binnen de toegenomen aandacht voor landschapsbehoud en de betekenis van karakteristieke landschapselementen voor de biodiversiteit. De landschapselementen waarvoor subsidie kan worden aangevraagd zijn op de beheertypenkaart aangegeven. Voor tuinwallen is in 2019 voor de duur van zes jaar subsidie verleend door middel van een provinciale uitvoeringsregeling.

Beheer buiten het Natuurnetwerk Nederland: agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Buiten het NNN is het agrarisch natuur- en landschapsbeheer een belangrijk instrument voor het behoud van biodiversiteit, omdat het bijdraagt dat soorten ook in agrarisch gebied voedsel, bescherming, nest- en voortplantingsgelegenheid kunnen vinden. Bij agrarisch natuur- en landschapsbeheer worden beheermaatregelen ingepast in de agrarische bedrijfsvoering; de agrarische functie blijft leidend en de bestemming wordt niet aangepast. Het SNL onderscheidt vijf zogenoemde 'leefgebieden' voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Het agrarisch natuurbeheer is gericht op doelsoorten waarvoor Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn de internationale verplichting heeft om de "Staat van Instandhouding" van deze soorten te verbeteren of te behouden. Het gaat om amfibieën, insecten, w.o. vlinders, vogels en zoogdieren zoals vleermuizen. Er zijn in totaal 68 soorten benoemd, waaronder: de gele kwikstaart, kievit, grutto, blauwe kiekendief, houtduif, torenvalk, boomkikker, kamsalamander, tureluur, steenuil.

De beheeractiviteiten die worden uitgevoerd in een agrarisch leefgebied hebben een functie, bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden, of het optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones.

De subsidie voor agrarisch natuurbeheer wordt verleend aan gecertificeerde agrarische collectieven. Zij organiseren het beheer met de deelnemende agrariërs. Binnen de leefgebieden kan subsidie voor agrarisch natuurbeheer worden aangevraagd. Leefgebieden kunnen overlappen.

Beschrijving van leefgebieden

Open grasland (deelkaart b). Dit leefgebied is kenmerkend voor Noord-Holland: open landschappen met veel vochtig en kruidenrijk gras, fijnmazige watergangen en enige opgaande begroeiing, zoals beplanting rond erven of bomenlanen. Een aantal weidevogelsoorten (zoals de grutto en tureluur) zoekt altijd de meest open en natte delen van het landschap en mijdt opgaande begroeiing. Andere soorten zijn tolerant voor (zoals scholekster, kievit en wulp) of juist gebaat bij (Noordse woelmuis) aanwezigheid van riet of opgaande begroeiing. Houtduif, torenvalk, roek, kramsvogel en spreeuw maken vooral gebruik van het leefgebied open grasland om voedsel te vinden en te schuilen.

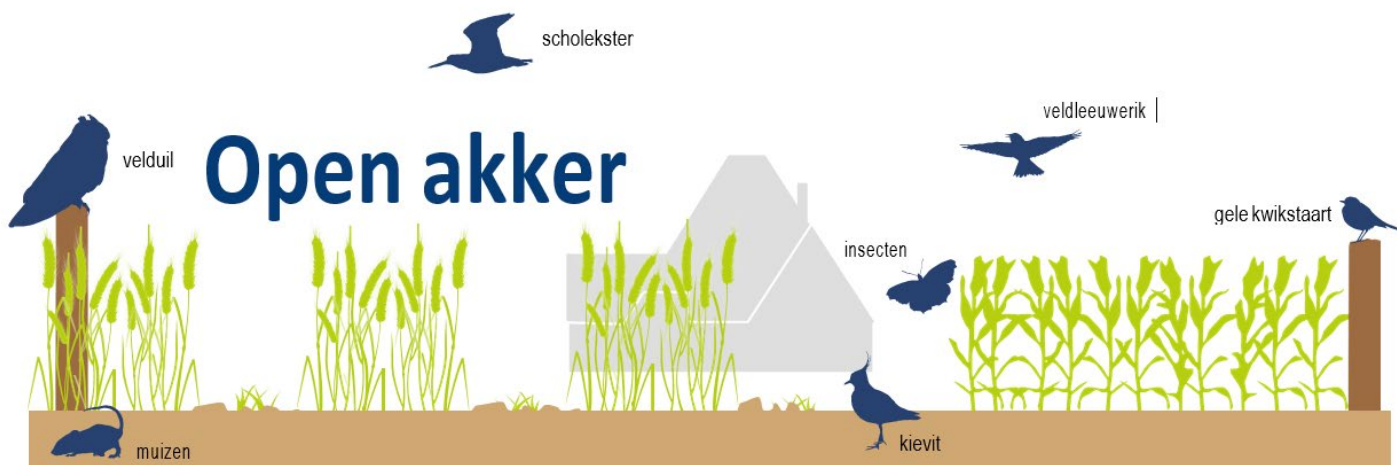

Goed weidevogelbeheer

Ondanks de terugval van de weidevogelpopulatie blijft Noord-Holland nog steeds één van de provincies met de hoogste weidevogeldichtheid. Landschappen met weidevogels hebben zowel een ecologische als cultuurhistorische waarde die bescherming blijft verdienen. De grutto is in 2015 zelfs door de Nederlanders gekozen tot 'nationale vogel' en staat symbool voor biodiversiteit in het landelijk gebied. In een aanzienlijk deel van het NNN en omliggend agrarisch gebied vindt weidevogelbeheer plaats, vaak met de inzet van veel vrijwilligers. Daar waar binnen het NNN gelegen 'reservaten' en aangrenzend agrarisch gebied in samenhang worden beheerd, het waterpeil wordt afgestemd op de weidevogels en predatie wordt tegengegaan, zijn er goede kansen voor een duurzame weidevogelpopulatie. Dit geldt ook voor optimaal beheerde agrarische gebieden. Van groot belang is het creëren van optimale omstandigheden voor foerageren, schuilen, nestgelegenheid en het opgroeien van kuikens. Voor de inrichting en het beheer betekent dit dat weidevogelgebieden een substantiële omvang en openheid moeten hebben, er voldoende nat biotoop en kruidenrijk grasland moet zijn, aangevuld met laat maaien en nestbescherming. Samenwerking en de inzet van vrijwilligers om beheerders/agrariërs te ondersteunen bij nestbescherming en/of monitoring, zijn onmisbaar. Overigens profiteert hier niet alleen de weidevogel van. Goede omstandigheden voor weidevogels betekent ook meer insecten, gezonder bodemleven, meer variatie in bloemen, grassen en kruiden en een mooi, vitaal en biodivers landschap.

De provincie blijft zich inzetten om de kwaliteit van weidevogelgebieden te verbeteren (en stellen hiervoor [subsidie](#) beschikbaar), samenwerking (onder andere met de waterschappen) te bevorderen en pilots te ondersteunen (zoals de pilot 'kruidenrijk gras', 'plas-dras'). In 2021 wordt de vlakdekkende weidevogelmonitoring afgerond, waardoor per gebied te bepalen is hoe de weidevogelstand zich heeft ontwikkeld en wat dat betekent voor het beheer van die gebieden.

Open akker (deelkaart c). Dit leefgebied bestaat overwegend uit akkers waarop gewassen zoals granen, aardappels, suikerbieten of vollegrondsgroenten worden verbouwd, doorsneden met bermen, sloten en meer of minder opgaande begroeiing. Dit is het leefgebied van akkervogels die zich (in zekere mate) hebben aangepast aan de dynamiek van agrarische bedrijfsvoering. Sommige zien we alleen in de zomer in akkerbouwgebieden (trekvogels zoals de gele kwikstaart en grauwe kiekendief); andere verblijven jaarrond in Nederland (scholekster, patrijs, blauwe kiekendief, veldleeuwerik) of zijn typische wintergasten (gorzen, ruigpootbuiser). Akkervogels profiteren van akkers met veel granen en zaden, die op hun beurt muizenpopulaties aantrekken, die weer voedsel verschaffen voor roofvogels.

Akkervogelbeheer

Met het nieuwe stelsel voor collectief agrarische natuurbeheer is ook meer aandacht gekomen voor akkervogels. Met agrarisch natuurbeheer in de leefgebieden open akker en droge dooradering worden de kansen vergroot voor doelsoorten zoals patrijs, gele kwikstaart, veldleeuwerik, kneu, geelgors, kiekendief en velduil. De maatregelen bestaan uit vogel-akkers, akkerranden waar vogels foerageren en broeden en wintervoedselakkers om het voedselaanbod voor overwinterende akkervogels te vergroten.

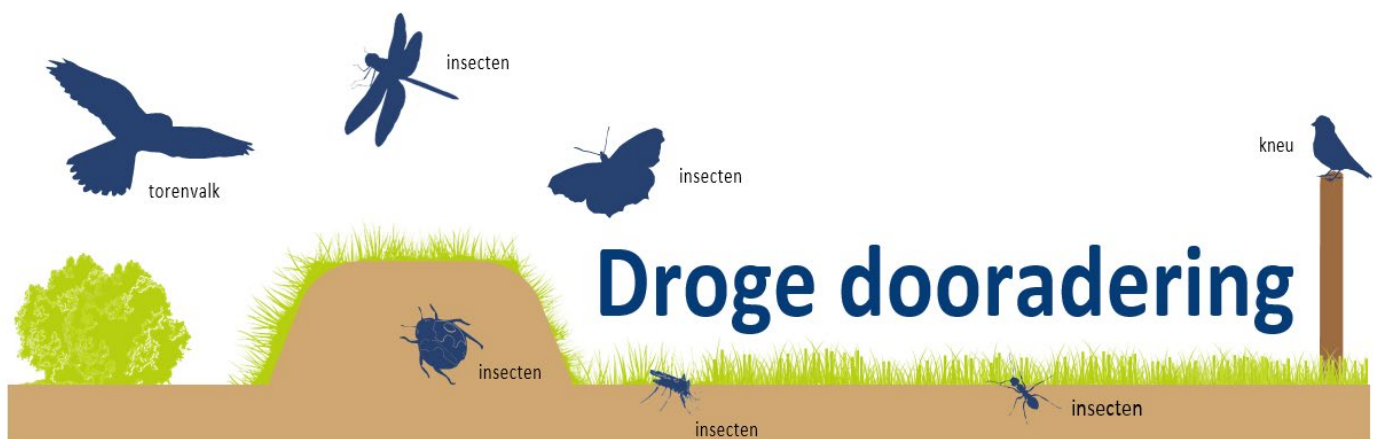
Texel is met het gevarieerde landschap een aantrekkelijk gebied voor akkervogels. Ook Noord-Holland Noord heeft veel potentie. Bij monitoring door vrijwilligers van Agrarische natuurvereniging Hollands Noorden zijn meer dan 90 verschillende soorten akkervogels aangetroffen. En ook 19 soorten vlinders en 6 soorten libellen. In het werkgebied van Water, Land en Dijken is het akkervogelbeheer in ontwikkeling. In de Haarlemmermeer en het Gooi worden percelen door akkerbouwers geschikt gemaakt voor akkervogels. Onderzoek van de Vlinderstichting op Texel en Wieringen en in het Gooi heeft aangetoond dat vogelakkers en akkerranden ook een belangrijke impuls zijn voor o.a. bijen, hommels en vlinders.

Met de vier agrarische collectieven in Noord-Holland en met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels is een project uitgevoerd om het akkervogelbeheer verder te ontwikkelen. In 2020 is een meetnet Akkervogels opgezet zodat de komende jaren meer inzicht ontstaat in de aantallen en trends van akkervogels in het agrarisch gebied in Noord-Holland.

Natte dooradering (deelkaart d). Dit leefgebied bestaat uit natte elementen binnen het agrarisch cultuurlandschap: sloten, poelen, beken, moerasjes en plas-draspercen. Natte dooradering houdt echter niet op bij de waterlijn. Ook de oeverranden, bermen en plas-draszone horen bij dit leefgebied. De geleidelijke overgang van nat naar droog zorgt voor een paaiplaats, foerageergebied of landhabitat voor de verschillende soorten die hier voorkomen.

Droge dooradering (deelkaart e). Dit leefgebied is een half-open tot besloten landschap met aan elkaar grenzende (klein-schalige) akkers, graslanden, laanbeplanting, singels, hout- en tuunwallen, heggen en hagen, struweelranden, dijken en slaperdijken, bermen van wegen en paden, steilrandjes en ruigtezomen. In de herfst, winter en het vroege voorjaar zijn stoppelvelden (akkers) aanwezig. Het leefgebied herbergt soorten die er foerageren, maar ook broedvogels die er broeden maar buiten het leefgebied foerageren. Andere soorten gebruiken de droge dooradering ter oriëntatie in het landschap.

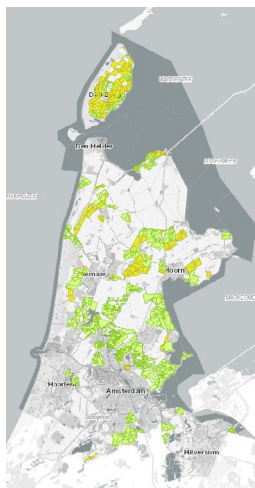

Categorie water (agrarisch waterbeheer) (deelkaart f). Het agrarisch waterbeheer is gericht op het bereiken van een goede toestand van al het water conform de Kaderrichtlijn Water en het realiseren van een robuust, duurzaam en klimaatbestendig watersysteem. Verschillende maatregelen zijn hierbij behulpzaam, zoals het beschikbaar stellen van agrarische gronden voor waterberging bij veel neerslag en het vasthouden van water bij droogte en het verbeteren van de grond- en oppervlakte-waterkwaliteit door groene zuivering (minder belasting met verontreinigende stoffen vanuit de agrarische sector) en duurzaam oever-, sloot- en bodembeheer (minder af- en uitspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen). Inmiddels is in Noord-Holland geïnvesteerd in de aanleg van natuurvriendelijke oevers en met het agrarisch waterbeheer is het beheer van NVO's in agrarisch gebied goed georganiseerd. Het budget voor agrarisch waterbeheer (een combinatie van EU-financiering en bijdragen van de waterschappen) is vrijwel volledig benut.

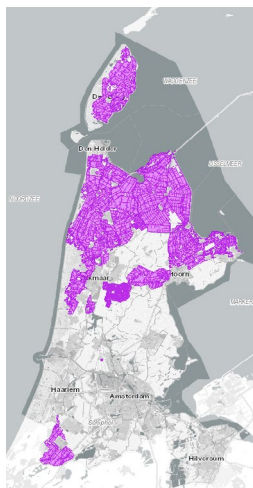
Waterbeheer

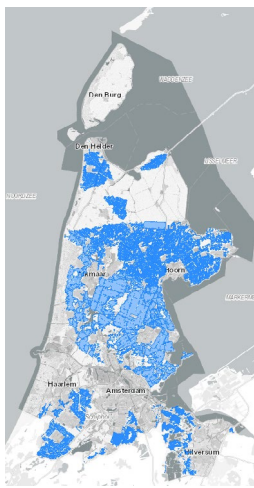
b

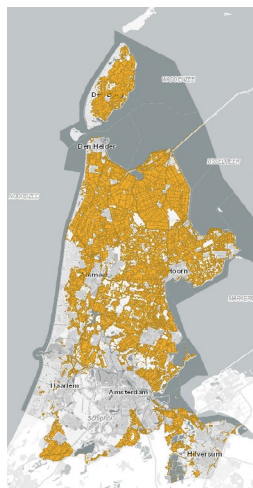
c

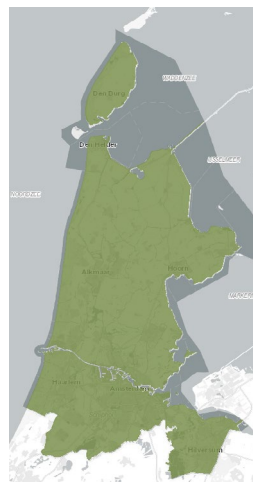
d

e

f

4.5 BEOORDELING GEBIEDSAANVRAGEN VAN AGRARISCHE COLLECTIEVEN

Op grond van artikel 3.4 van de SVNL 2016-2021 moet de subsidieaanvraag (de 'gebiedsaanvraag') van het gecertificeerde agrarisch collectief voldoen aan de beoordelingscriteria zoals die in deze paragraaf zijn opgenomen, inclusief de daarbij aangeduide kaarten. RVO.nl toetst de gebiedsaanvragen van agrarische collectieven aan conformiteit met Europese regelgeving. Hierbij let ze op:

- de begrensde leefgebieden (open grasland, open akkerland, natte dooradering, droge dooradering en categorie water), weergegeven op de kaarten in de bijlage;
- onderstaande tabel, die aangeeft welke beheerfuncties en daarmee samenhangende beheermaatregelen opgenomen kunnen worden in de gebiedsaanvraag.

Tabel | Beoordeling gebiedsaanvragen van agrarische collectieven

Leefgebied	Beheerfuncties
Open Grasland	Optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden (F01.12) Creëren nat biotoop (F01.15)
Open Akker	Creëren foerageergebied (F01.11) Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden (F01.13)
Leefgebied natte dooradering	Optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden (F01.12) Verschralen (F01.14)
Leefgebied droge dooradering	Optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden (F01.12)
Categorie water (agrarisch waterbeheer)	Waterberging (F02.11) Verbeteren waterkwaliteit (F02.12) Vernatting (F02.13) Water vasthouden (F02.14)

4.6 BEHEER DOOR RECREATIESCHAPPEN

De recreatiegebieden in onze provincie vormen een groene buffer tussen stedelijke gebieden en bieden ontspanningsmogelijkheden voor bewoners en bezoekers. Van deze mogelijkheden wordt volop gebruik gemaakt. Het aantal bezoekers van recreatiegebieden stijgt nog altijd en de verwachting is dat deze stijging doorzet. De provincie Noord-Holland participeert in het bestuur van vijf recreatieschappen: Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Twiske-Waterland, Groengebied Amstelland en Plassenschap Loosdrecht. Aan het beheer en de ontwikkeling van deze gebieden draagt de provincie financieel bij.

De recreatiegebieden zijn ongeveer 30 jaar geleden aangelegd, op basis van de recreatiebehoeften van toen. Deze behoeften zijn sindsdien soms veranderd en dat kan gevolgen kan hebben voor de inrichting en het beheer. Maar ook de toenemende beheerkosten en de bestuurlijke drukte die deelname aan vijf gemeenschappelijke regelingen met zich meebrengt, dwingt om kritisch te kijken naar de eigen rol en positie in de recreatieschappen. In de afgelopen tien jaar is veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. De provincie wil deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V., respectievelijk Recreatie Midden Nederland, worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

FINANCIEN

5.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk bevat de financiële onderbouwing van het PNO. De provinciale begroting vormt het financiële kader van dit programma. In de paragrafen 5.2 en 5.3 staan de lasten en dekking van programma's en projecten beschreven. Deze paragrafen hebben betrekking op de investeringen in onze groenstructuur. In de paragrafen 5.4 en 5.5 staan de lasten en dekking van het natuur-, landschaps- en recreatiebeheer beschreven.

5.2 PROGRAMMA'S EN PROJECTEN: LASTEN

In hoofdstuk 3 staan de programma's en projecten die thans in uitvoering zijn. In deze paragraaf staan de geraamde lasten van de programma's en projecten in dit PNO. Achtereenvolgens worden toegelicht: de programma's en projecten per regio (paragraaf 5.2.1), Provinciale subsidieregelingen en groenprojecten (paragraaf 5.2.2) en de overige processen en projecten (paragraaf 5.2.3). In paragraaf 5.2.4 wordt een totaaloverzicht gepresenteerd.

Indien bij een bepaald project geen kosten vermeld staan, dan is één van onderstaande zaken aan de orde:

- Het project bevindt zich nog in de studie-, plan of opstartfase. De lasten per jaar zijn nog niet bekend. De verwachte kosten zijn opgenomen in de restantopgave.
- Het project is deels uitgevoerd. Die lasten zijn reeds genomen in eerdere jaren. De resterende hectares zijn opgenomen in de restantopgave.
- Het project bevindt zich in de uitvoeringsfase en heeft in eerdere jaren een subsidie ontvangen. De lasten zijn dus in voorgaande jaren genomen.
- De kosten van het project zijn uit efficiencyoverwegingen opgenomen in een overkoepelend project.
- De lasten van het project vallen in de jaren ná 2025. De verwachte kosten zijn opgenomen in de restantopgave.
- Het project bevindt zich in een afrondingsfase. Er zijn geen uitvoeringskosten meer geraamd.
- Het betreft natuurcompensatie. De lasten worden genomen door een externe partij en lopen niet via de provinciale begroting.

5.2.1 Programma's en projecten per regio

Regio Kop van Noord-Holland

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
NHN01	Waalenburg	286.589	0	0	0	0	0
NHN14	Streepjesberg (natuur)	0	0	0	0	0	0
NHN15	Schagen Kolhorn (natuur)	0	0	0	0	0	0
NHN16	Boskerpark (natuur)	247.000	0	0	0	0	0
NHN30	Waalenburg 2e fase	0	0	0	0	0	0
NHN28	Fietspad Wierdijk (recreatie)	1.372.998	763.297	0	0	0	0
Totaal		1.906.587	763.297	0	0	0	0

Regio Alkmaar en omgeving

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
KL14	Binnenduinrand Egmond (natuur)	0	0	0	0	0	0
KL16	Weidse Polders (natuur)	0	0	0	0	0	0
KL26	Nieuwe Strandwal (natuur en water)	0	0	0	0	0	0
KL07	Uitbreiding Geestmerambacht (recreatie)	0	0	0	0	0	0
Totaal		0	0	0	0	0	0

Regio West-Friesland

In deze regio zijn momenteel geen projecten in uitvoering die financiële gevolgen hebben.

Regio Zuid-Kennemerland

In deze regio zijn momenteel geen projecten in uitvoering die financiële gevolgen hebben.

Regio Zaanstreek-Waterland

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
LH07	Verbrakking Westzaan (natuur)	250.000	100.000	6.415.987	1.000.000	1.000.000	0
LH23	Natuurvriendelijke oevers Ilperveld (natuur)	0	0	320.127	0	0	0
LH25	Ontsnippering Bereikbaarheid Waterland (natuur)	0	0	0	0	0	0
LH26	Natuurverbindingen corridor Amsterdam - Hoorn (natuur)	50.000	100.000	100.000	100.000	800.000	750.000
Totaal		300.000	200.000	6.836.114	1.100.000	1.800.000	750.0

Regio Noord-Holland Zuid

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
KL04	Natuurbrug Zeepoort	114.573					
KL30	Groene AS Bovenlanden (natuur)	1.050.000	1.400.000	520.000	536.000	0	0
KL32	Groene AS door Aalsmeer (natuur)	0	0	0	0	0	0
KL27	PARK21 (recreatie en water)	7.767.359	0	0	0	0	0
Totaal		8.931.932	1.400.000	520.000	536.000	0	0

Stadsregio Amsterdam

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
GV12	Studieprojecten Diemerscheg (natuur)	579.752	2.464.832	673.381	0	0	0
GV30	Natuurboog (natuur)	0	0	0	0	0	0
Totaal		579.752	2.464.832	673.381	0	0	0

Regio Gooi en Vechtstreek

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
GV06	Toelopen natuurbrug Laarderhoogt (natuur)	0	0	0	0	0	0
GV11	NNN schil Naardermeer (natuur)	124.216	28.266	28.267	28.267	1.200.000	3.044.669
GV16	Verwerving en inrichting 't Hol (na-tuur)	293.360	242.163	156.258	292.197	24.636	0
GV19	Horstermeerpolder (natuur)	180.894	3.115.744	0	0	0	0
GV24	NNN De Kampen (natuur)	122.196	541.047	44.137	0	0	0
GV29	Verbinding Hoorneboeg (natuur)	0	0	0	0	0	0
GV32	Rondje Naardermeer	1.548.203	314.402	67.868	0	0	0
GV34	GU: Faunapassages N201 (natuur)	0	0	2.071.000	0	0	0
GV48	De Groene Schakel (natuur)	285.335	1.602.735	1.915.996	0	0	0
GV53	Ontsnippering 't Gooi (ecologische verbindingen)	250.000	0	0	0	0	0
GV54	Natuurontwikkeling Dassenveld (natuur)	0	0	0	0	0	120.000
GV62	NNN Waterlandtak Oost (natuur)	0	0	0	0	0	0
GV63	Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen (natuur en recreatie)	2.207.800	7.529.250	5.055.843	4.155.843	4.155.843	4.155.843
GV36	Natuurontwikkeling Huydecoopersweg (waterberging en recreatie)	0	0	0	0	0	0
GV39	GU: Fiets-, wandel- en ruiterpaden (recreatie)	0	234.773	0	0	0	0
GV64	GU: Duurzaam beheer Diemberbos (beheer)	0	0	0	0	0	0
GV66	GU: Gaasperplas Centraal (recreatie)	450.000					
Totaal		5.462.003	13.608.381	9.339.369	4.476.307	5.380.479	7.320.512

Natuurcompensatie

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
NHN25	Natuurcompensatie Windpark Wieringer-meer	0	0	0	0	0	0
GV26	Natuurcompensatie A1-A6-A9	0	0	0	0	0	0
LH21	Natuurcompensatie Waterrijk Oosthuizen	0	0	0	0	0	0
Totaal		0	0	0	0	0	0

5.2.2 Provinciale subsidieregelingen en groenprojecten

Op grond van een uitvoeringsregeling kan een initiatiefnemer subsidie aanvragen voor een activiteit die past binnen de criteria van de regeling. Voor elk van deze uitvoeringsregelingen stellen Gedeputeerde Staten jaarlijks een subsidieplafond vast, dat bepaalt tot welk bedrag subsidieaanvragen kunnen worden gehonoreerd.

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PNH02	UVR Groen Subsidie TOP	157.639	14.690	0	0	0	0
PNH03	UVR Groen Subsidie uitbreiding Wandelnetwerk Noord-Holland	500.000	0	0	0	0	0
PNH08	SKNL Functiewijziging en Inrichting (Particulier Natuurbeheer)	4.864.750	3.095.696	3.095.696	3.095.696	3.095.696	3.095.696
PNH10	SKNL Kwaliteitsimpuls	2.334.508	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000
PNH13	UVR Groen Subsidie weidevogelbiotopen	150.000	614.611	0	0	0	0
PNH14	GU: Subsidies UVR agrarische sector	750.000	345.699	0	0	0	0
PNH17	UVR bedrijfsverplaatsing en kavelruil NNN	537.500	537.500	537.500	537.500	537.500	537.500
PNH25	Tuinwallen	0	0	0	0	0	0
PNH28	UVR pachtafkoop en aankoop NNN terreinen Noord-Holland 2019	1.750.000	1.250.000	0	0	0	0
Totaal		11.044.397	6.758.196	4.533.196	4.533.196	4.533.196	4.533.196

5.2.3 Overige processen en projecten

In onderstaande tabel zijn diverse processen en projecten opgenomen. Bij twee van deze projecten een korte toelichting:

- PNH22: In de Natura 2000 gebieden voeren de beheerders een programma van natuurherstelmaatregelen uit om de natuurdoelen in deze gebieden te realiseren (zie toelichting in paragraaf 2.3). De meeste herstelmaatregelen werden in het verleden getroffen in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Dit programma bestaat echter niet meer als apart programma. Stikstofmaatregelen zijn samengevoegd met andere herstelmaatregelen in Natura 2000 gebieden. De met beide programma's gemoeid gaande budgetten zijn om die reden vanaf 2020 dan ook samengevoegd.
- PNH30: In maart 2020 is het Regiebureau NNN opgericht, dat draagt zorg voor tijdige afronding van het NNN. Het Regiebureau geeft op programmatische wijze sturing aan de NNN-realisatie. Het Regiebureau programmeert de projecten en activiteiten, stuurt op grondverwerving en realisatie, bewaakt voortgang, start nieuwe projecten op, organiseert de bemensing en komt met interventies om de NNN realisatie te versnellen. De gehele restantopgave wordt ondergebracht in concrete projecten en gebiedsgerichte plannen. De kosten t/m 2025 staan vermeld in onderstaande tabel. Zie voor een uitgebreide beschrijving van het Regiebureau en de restantopgave paragraaf 2.3.

Project nr.	Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PNH05	Verbinden en Ontsnippen	734.954	303.667	183.667	150.000	150.000	150.000
PNH06	Studiefase NNN en Recreatie	250.000	150.000	150.000	150.000	150.000	100.000
PNH22	Herstelmaatregelen Natura 2000	12.592.410	7.166.383	240.000	240.000	240.000	0
AGV45	Programmacoördinatie Groene Uitweg	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	156.659
GV13	GU: Agrarische structuurverbetering en boerderijverplaatsingen (2.4) (natuur, agrarische structuurverbetering)	50.000	710.407	0	0	0	0
GV42	GU: Gebiedscoördinatie en projecten (landbouw)	0	59.931	0	0	0	0
PNH24	Transitie Zuiderzeeroute	22.000	0	0	0	0	0
PNH26	Buitenpoorten	138.500	106.000	77.079	0	0	0
PNH30	Regiebureau NNN (Restantopgave)	11.252.886	18.808.265	27.556.230	34.256.230	41.506.230	49.045.311
Totaal		25.070.750	27.334.653	28.236.976	34.826.230	42.076.230	49.451.970

5.2.4 Totaaloverzicht lasten programma's en projecten

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de lasten, zoals deze zijn toegelicht in de paragrafen 5.2.1 t/m 5.2.3 (het zwart omrande gedeelte). Daarnaast wordt in de kolom '2020' op basis van de actuele stand van zaken de bijgestelde kasraming voor 2020 weergegeven. In de kolom 2026 en 2027 staan de kosten weergegeven die betrekking hebben op de periode ná 2025 (bijna 263 miljoen), waarvan het grootste gedeelte (ruim € 204 miljoen) betrekking heeft op de restantopgave die is ondergebracht bij het Regiebureau NNN (zie paragraaf 2.3). Hierin zijn alle hectares opgenomen die nu nog niet zijn opgenomen in projecten.

Tabel | Totaaloverzicht geraamde lasten van programma's en projecten, periode 2020-2027

	2020	Programma Natuurontwikkeling 2021-2025					2026 en 2027	Totaal
		2021	2022	2023	2024	2025		
Kop van Noord-Holland	1.906.587	763.297	0	0	0	0	0	2.669.884
Alkmaar en omgeving	0	0	0	0	0	0	1.350.000	1.350.000
Zaanstreek Waterland	300.000	200.000	6.836.114	1.100.000	1.800.000	750.000	100.000	11.086.114
Noord-Holland Zuid	8.931.932	1.400.000	520.000	536.000	0	0	0	11.273.359
Stadsregio Amsterdam	579.752	2.464.832	673.381	0	0	0	0	3.717.965
Gooi en Vechtstreek	5.462.003	13.608.381	9.339.369	4.476.307	5.380.479	7.320.512	8.761.271	54.348.322
Natuurcompensatie	0	0	0	0	0	0	0	0
Provinciale subsidie-regelingen en groenprojecten	11.044.397	6.758.196	4.533.196	4.533.196	4.533.196	4.533.196	47.437.243	83.372.620
Overige processen en projecten	25.070.750	27.334.653	28.236.976	34.826.230	42.076.230	49.451.970	205.042.736	412.039.545
Totaal	53.295.421	52.529.359	50.139.035	45.471.733	53.789.905	62.055.678	262.691.250	579.857.809
Totaal 2021-2025				263.985.710				

5.3 PROGRAMMA'S EN PROJECTEN: DEKKING

De totale benodigde dekking van dit Programma Natuurontwikkeling is opgenomen in onderstaande tabel. Deze dekking is afkomstig uit verschillende dekkingsbronnen, afhankelijk van het doel waarvoor het project gerealiseerd wordt. De belangrijkste dekkingsbronnen betreffen:

- Reserve Groen. Deze reserve is ingesteld ten behoeve van investeringsmaatregelen ter realisatie van de Agenda Groen. De Reserve Groen wordt gevoed vanuit het Provinciefonds en vanuit verkoopopbrengsten van provinciale gronden;
- Reserve Groene Uitweg. Deze reserve bevat middelen ter uitvoering van het programma Groene Uitweg, dat beoogt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek te versterken in samenhang met de infrastructurele ingrepen in de A1, A6 en A9.
- Reserve Oostelijke Vechtplassen. Deze reserve bevat middelen ter uitvoering van het programma Oostelijke Vechtplassen, dat beoogt dit gebied een impuls te geven op het gebied van natuur, recreatie, waterkwaliteit, landbouw en landschap.

Tabel | Totaaloverzicht geraamde dekking van programma's en projecten voor de periode 2021-2025

Dekkingsbron	2021-2025
Reserve Groen	231.775.759
Reserve Groene Uitweg	5.625.484
Reserve Oostelijke Vechtplassen	23.418.122
Overig	3.166.345
Totaal	263.985.710

DE GROENE UITWEG: HET DYNAMISCHE LEVEN VAN EEN PROGRAMMA

Het landelijke gebied tussen Amsterdam en het Gooi kent weidse uitzichten en rust, maar ook de A1, A6 en A9. Bij de uitbreiding van deze wegen rond 2006 stelden rijk en provincie 98 miljoen euro ter beschikking voor de herinrichting van de omgeving. Zo ontstond het programma Groene Uitweg. Het gaf versterking van recreatie, natuur, landbouw en cultuurhistorie.

De eerste projecten van de Groene Uitweg kwamen in 2009 van de grond. En hoe dat gaat in de loop van ruim tien jaar: er kwamen projecten bij, er vielen af. In totaal zijn er 30 projecten of deelprogramma's gepresenteerd. Vijftien daarvan zijn nu afgerond, negen zijn in uitvoering, drie in voorbereiding en drie zijn afgefallen. Al met al een mooi resultaat.

Werelderfgoed

Aansprekende voorbeelden van de opgeleverde projecten zijn de fietsbrug en natuurverbinding Nigtevecht over het Amsterdam Rijnkanaal, de Natuurboulevard IJmeer, de uitvoeringsregeling voor de agrarische sector, het bezoekerscentrum 's-Graveland en de vele herstelwerkzaamheden van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De laatste komt nu mogelijk in aanmerking voor een vermelding als Unesco Werelderfgoed, mede door een bijdrage vanuit de Groene Uitweg.

Stoppers en opvolgers

Nog in uitvoering is onder meer het project Duurzaam beheer van het Diemberbos, terwijl de natuurontwikkeling Horstermeer, Gaasperplas centraal en de recreatieve routes en vaarverbindingen rond de Oostelijke Vechtplassen nog in voorbereiding zijn. Aan de andere kant vielen er projecten. Omdat het draagvlak achteraf bleek te ontbreken. Omdat de kosten veel hoger uitvielen dan eerst gedacht. Of omdat het project in andere vorm en andere financiering verder gaat. Zo blijft er nog 17 miljoen over dat wordt doorgeschoven naar landschapsprojecten in de regio Gooi en Vechtstreek.

5.4 BEHEER: LASTEN

In hoofdstuk 4 staat ons beleid ten aanzien van natuur-, landschaps- en recreatiebeheer toegelicht. De lasten van dit beheer staan in onderstaande tabel. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:

- In beginsel continueren wij onze bijdrage aan het beheer, ook wanneer subsidiebeschikkingen of opdrachten het einde van hun looptijd hebben bereikt. Dit doen we omdat wij de wens hebben om te blijven bijdragen aan de financiering van het natuur-, landschaps- en recreatiebeheer.
- Wij gaan ervan uit dat tijdens de looptijd van een subsidiebeschikking, de kosten voor het beheer stijgen. Om deze kostenstijging te berekenen gebruiken we de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gehanteerde consumenten-prijsindex over zes jaar.
- Wij gaan ervan uit dat, als gevolg van de afronding van het Natuurnetwerk Nederland, de omvang van het NNN tot 2027 groeit. De groei is afgestemd op de prognoses van het Regiebureau NNN.

Tabel | Totale lasten van het natuur-, landschaps-, en recreatiebeheer

	2021	2022	2023	2024	2025
Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL-N)	12.803.092	12.755.424	14.072.021	14.219.715	14.365.050
Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (SVNL-A)	8.090.806	8.200.000	8.300.000	8.300.000	8.300.000
Recreatieschappen	6.591.809	6.806.161	7.027.856	7.168.413	7.311.781
Organisatiekosten	2.060.287	2.171.000	2.171.000	2.171.000	2.171.000
Totaal	29.545.994	29.932.585	31.570.877	31.859.128	32.147.832

Deze lasten vallen uiteen in:

- Natuur- en landschapsbeheer: het beheer door terreinbeherende organisaties en particuliere grondeigenaren. In tabel a. is te zien dat subsidiebeschikkingen voor natuurbeheer een looptijd van zes jaren hebben. Dat betekent dat subsidiebeschikkingen die in 2014 zijn afgegeven, na 2020 aflopen; subsidiebeschikkingen die in 2015 zijn afgegeven, lopen na 2021 af, etcetera. Onder 'Continuering' zijn middelen gereserveerd voor de continuering van aflopende subsidiebeschikkingen. Daarnaast zijn middelen gereserveerd voor de toeslag voor openstelling en toezicht, en voor de groei van het beheerde areaal met gemiddeld 450 hectare per jaar (tabel a.).
- Agrarisch natuur- en landschapsbeheer: het beheer door agrarische collectieven. Ook deze subsidiebeschikkingen hebben een looptijd van zes jaren. Vóór 1 januari 2016 zijn nog subsidiebeschikkingen afgegeven aan individuele agrarische ondernemers (tabel b.).

- Recreatieschappen: het beheer in de vijf recreatieschappen waarin de provincie participeert, gebaseerd op de jaarlijks door het algemeen bestuur van elk recreatieschap vastgestelde begroting (tabel c.).
- Organisatiekosten, zoals monitoringskosten en uitvoeringskosten door IPO/BIJ12 en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (tabel d.).

Tabel a | Lasten natuur- en landschapsbeheer

Natuur- en landschapsbeheer SVNL-N	2021	2022	2023	2024	2025
Beschikkingen uit 2014					
Beschikkingen uit 2015	27.347				
Beschikkingen uit 2016	139.778	29.456			
Beschikkingen uit 2017	5.078.073	5.078.073	73.979		
Beschikkingen uit 2018	74.426	74.426	74.172	74.173	
Beschikking 2019 betreft uitbreiding beschikkingen 2017 + Bijdrage toezicht	1.530.000	1.530.000			
Beschikking 2020 uitbreiding beschikkingen 2017 3 jaar (1101713/1256469)	327.688	327.688			
Uitbreiding Landschapselementen 2019 (Tuinwallen) en reservering 2025	289.402	289.402	289.402	289.402	300.000
Beschikkingen 2020 voor 6 jaar	4.814.969	4.814.969	4.814.969	4.814.969	4.814.969
Continuering en nieuw beheer 2021 (Nieuwe openstelling)	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Continuering afloop beheer na 2022			8.095.589	8.169.761	8.169.761
Beheer Kanaal Omval-Kolhorn en reservering 2025	51.410	51.410	51.410	51.410	102.820
Tijdelijk Beheer Koopmanspolder (2018-2020) en reservering voor verlenging	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000
Nieuwe natuur in beheer 2022 200 ha x 450 euro 6 jaar beheer		90.000	90.000	90.000	90.000
Nieuwe natuur in beheer 2023 250 ha x 450 euro 6 jaar beheer			112.500	125.000	125.000
Nieuwe natuur in beheer 2024 300 ha x 450 euro 6 jaar beheer				135.000	135.000
Nieuwe natuur in beheer 2025 350 ha x 450 euro 6 jaar beheer					157.500
Totaal	12.803.092	12.755.424	14.072.021	14.219.715	14.365.050

Tabel b | Lasten agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (SVNL-A)	2021	2022	2023	2024	2025
Beschikking CBP, 2014/2015 contracten met coördinatie					
Beschikkingen ANLb 2016 t/m 2021 + Uitbreiding ANLb t/m 2021	7.430.806				
Beschikkingen ANLb 2018 (extra)	430.000				
Buiten UVR, ook deels SNL.	100.000				
Beschikking 2021 Uitbreiding herbeschikking t/m 2025		7.970.000	7.970.000	7.970.000	7.970.000
Uitbreiding water 2021 t/m 2025 (1101713/1452317)	130.000	230.000	330.000	330.000	330.000
Totaal	8.090.806	8.200.000	8.300.000	8.300.000	8.300.000

Tabel c | Lasten recreatieschappen

Recreatieschappen	2021	2022	2023	2024	2025
Recreatieschap Spaarnwoude	2.722.287	2.831.178	2.944.385	3.003.273	3.063.338
Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	818.950	835.575	852.537	869.588	886.979
RecreatieschapTwiske-Waterland	1.425.933	1.463.007	1.501.045	1.531.066	1.561.687
Recreatieschap Loosdrecht	680.111	707.315	735.607	750.319	765.326
Recreatieschap Groengebied Amstelland	944.528	969.086	994.282	1.014.168	1.034.451
Totaal	6.591.809	6.806.161	7.027.856	7.168.413	7.311.781

Tabel d | Lasten organisatiekosten

Organisatiekosten	2021	2022	2023	2024	2025
IPO/BIJ12	610.000	610.000	610.000	610.000	610.000
Monitoring	381.000	381.000	381.000	381.000	381.000
RVO.nl	989.287	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000
Overige kosten	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Totaal	2.060.287	2.171.000	2.171.000	2.171.000	2.171.000

5.5 BEHEER: LASTEN

De dekking van de lasten van het natuur-, landschaps- en recreatiebeheer is te zien in volgende tabel. Deze dekking komt voornamelijk uit twee posten in de provinciale begroting: voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer (SNL) en voor het beheer in de recreatieschappen. Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer is daarnaast Europese cofinanciering beschikbaar. Deze Europese cofinanciering loopt buiten de provinciale begroting; hij wordt ontvangen door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) en wordt door RVO.nl gebruikt bij de door hen, in opdracht van ons, verzorgde betalingen aan agrarische collectieven. Ten slotte ontvangen wij van de Noord-Hollandse waterschappen een bijdrage aan het agrarisch waterbeheer.

Tabel | Totale dekking van het natuur-, landschaps-, en recreatiebeheer

	2021	2022	2023	2024	2025
Begrotingspost (Agrarisch) natuur- en landschapsbeheer (SNL)	17.371.000	18.888.000	20.456.000	20.454.000	20.545.000
Bijdrage Waterschappen aan agrarisch natuurbeheer	485.000	535.000	585.000	585.000	585.000
EU cofinanciering: POP3-programma agrarisch natuurbeheer t/m 2021	5.638.105				
EU cofinanciering: extra openstelling 2018	430.000				
Indicatie EU bijdrage EU cofinanciering en waterschappen nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)		4.100.000	4.150.000	4.150.000	4.150.000
Begrotingspost Recreatieschappen	6.592.000	6.735.000	6.818.000	6.901.000	6.903.000
Totaal	30.516.105	30.258.000	32.009.000	32.090.000	32.183.000

KAARTEN

Het Programma Natuurontwikkeling bevat een aantal interactieve kaarten. Interactieve kaarten zijn (digitale) producten, waarin behalve de kaart ook een aantal gereedschappen ter beschikking wordt gesteld om de kaart nader te bestuderen (zoals het 'aan' of 'uit' zetten van kaartlagen, inzoomen of nadere informatie opvragen).

Hierna staan de verschillende kaarten toegelicht. Via de weblinks kunt u de kaarten bekijken. U kunt de interactieve kaarten ook inzien via de algemene website van de provincie Noord-Holland:

www.noord-holland.nl. Als u op deze website bent, ziet u bovenaan de pagina een aantal thema's. Via het thema 'Over de Provincie' komt u op een pagina waar u 'Interactieve kaarten' kunt aanklikken.

Kaarten van het Ontwerp-Natuurbeheerplan 2021 (zie paragraaf 4.3. voor een nadere toelichting)

<https://maps.noord-holland.nl/WebViewer/index.html?viewer=nbp>

Via de knop kunt u 'De kaartlagenlijst tonen' aanklikken. Dan ziet u aan de linkerzijde een legenda. Hier kunt u het 'Natuurbeheerplan 2021' actief maken door op het vakje ervoor te klikken, er komt dan een '✓' te staan. Onderdeel van het 'Natuurbeheerplan 2021' zijn de kaarten:

Kaart 1 Beheertypenkaart

Kaart 2 Ambitiekaart

Kaart 3 Vaarlandtoeslag-kaart

Deze kunt u actief maken door op het vakje ervoor te klikken. Wilt u Kaart 3 bekijken, dan adviseren wij u om kaart 2 en 1 uit te zetten.

Kaart met alle groenprojecten in het Programma Natuurontwikkeling

<https://maps.noord-holland.nl/groenprojecten>

De provincie streeft ernaar dat alle Noord-Hollanders snel in het groen kunnen zijn en zet zich in voor het behoud van leefgebieden van dieren en planten. Daarvoor voert de provincie samen met partners een groot aantal projecten uit. Deze projecten vindt u op deze kaart.

Voortgangskaart Natuurnetwerk Nederland

<https://maps.noord-holland.nl/WebViewer/index.html?viewer=nbp>

De voortgangskaart, géén onderdeel van het Natuurbeheerplan, laat zien hoe het staat met de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. U vindt deze kaart bij de interactieve kaart 'Natuurbeheerplan'. Als u in de legenda naar beneden scrolt, dan komt u 'Voortgangskaart' tegen. Als u deze actief maakt en op de '+' klikt links van de tekst, klapt er een volgend niveau uit, deze heet ook 'Voortgangskaart'. Als u op het symbooltje voor deze titel klikt, dan klapt deze uit en kunt u de diverse legendatypen zien:

- kwaliteitsverbetering op gerealiseerde natuur (lichtgroen)
- Natuurnetwerk Nederland gerealiseerd (donkergroen)
- niet verworven en niet ingericht (rood)
- verworven, niet ingericht (oranje)

This is a detailed topographic map of the Amsterdam region. The map shows the city of Amsterdam at the top, with the IJmeer (IJ Lake) to its east. The surrounding area is characterized by green fields and a complex network of blue water bodies, including canals and larger lakes like the Oostvaardersplassen. Major roads and railways are depicted as black lines. The map is color-coded with green for land and blue for water. Various place names and geographical features are labeled throughout the map.

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector Groen

Fotografie

Johannes Abeling, Wilma van Bakel,
Martijn Beekman, Bas Beentjes,
Kwint van den Berg, Maarten Broos,
Seth Carnill, Dirk-Jan van Dijk,
Jelle van de Kamp, Ruud Karstens,
Willemijn van der Kolk, Nora Koppert,
Ruud Luntz, Dineke Mulderij, Alex Osten,
Rogier Reker, Astrid Smit, Paul Veldhuis.

Grafische verzorging

Xeroxmediaservices

Haarlem, september 2020